

TARTU ÜLIKOOL
HUMANITAARTEADUSTE JA KUNSTIDE VALDKOND
EESTI JA ÜLDKEELETEADUSTE INSTITUUT

Julia Šalkauskene

ÜLDÕPETUSE TÖÖLEHTEDE KOMPLEKT ESIMESE ÕPPEAASTA
ÕUESÕPPE KORRALDAMISEKS

Magistritöö

Juhendaja Tiina Kikerpill, MA

TARTU 2024

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen käesoleva lõputöö ise kirjutanud ning toonud korrekselt välja teiste autorite panuse. Töö on kirjutatud, lähtudes Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Julia Šalkauskene

Lühikokkuvõte

Käesoleva magistr töö eesmärk on välja töötada lõimitud töölehed, mis on mõeldud esimese klassi, et toetada õuesõpet kogu õppeaasta jooksul. Õppekomplekti töölehed sobivad kasutamiseks nii koolihoovis kui ka väljaspool. Töölehed on koostatud toetades riikliku õppekava, lõimides omavahel esimese klassi õppeaineid eesti keel, matemaatika, loodusõpetus, kunst ja tööõpetus. Töölehed vastavad õpilaste vanusele, keelelise sobivusele, õppeülesannete asjakohasusele, sõnavarale arendamisele ja õppematerjalide kriteeriumile.

Õppeaastast 2024/2025 algab Eestis üleminek eestikeelsele haridusele, mis algab lasteaedades ning esimeses ja neljandas klassis. Selline samm annab kõigile lastele sarnase võimaluse kvaliteetse eestikeelse hariduse omandamiseks, vaatamata nende emakeelele.

Õuesõppe abil võiks ühendada omavahel õpetamist ja õppimist aktiivse liikumisega looduses, mis võimaldab hariduse edukat toetamist. Sellel õppeviisil on mitmed eelised: õpilased jagavad oma teadmisi teistega ja osalevad aktiivselt õppetöös, mis toetab nende koostöö arendamist, õpivõimet ja akadeemilisi tulemusi.

Õuesõppe integreerimine üldõpetusega pakub tugevat vundamenti jõukohaseks ja igakülgseks õppimiseks, mis aitab õpilast tema haridustel ja toetab iga lapse individuaalsust.

Võtmesõnad: üldõpetus, LAK-õpe, õuesõpe, õppeprotsess

Sisukord

Sissejuhatus.....	6
1.1. Üldõpetus.....	8
1.2. Lõimitud aine- ja keeleõpe.....	10
1.3. Õuesõpe.....	13
1.3.1. Õuesõppe metoodika.....	15
1.3.2. Õuesõppe vormid.....	15
1.3.3. Õuesõppe seos liikumisega ja aju tööga.....	17
2. Õppematerjalide koostamise alused.....	19
3. Üldõpetuse töölehtede komplekt õuesõppeks.....	21
3.1. Töölehtede koostamise põhimõtted.....	21
3.2. Soovitused töölehtede kasutamiseks.....	22
3.3. Õpetajate tagasiside õppekomplektile.....	42
Kokkuvõte.....	43
Kirjandus.....	45
General education worksheet kit for organizing outdoor education in the first school year.	
Summary.....	52
Lisa 1. Tööleht 1.....	54
Lisa 2. Tööleht 2.....	55
Lisa 3. Tööleht 3.....	56
Lisa 4. Tööleht 4.....	57
Lisa 5. Tööleht 5.....	58
Lisa 6. Tööleht 6.....	59
Lisa 7. Tööleht 7.....	60
Lisa 8. Lisatööleht 7.....	61
Lisa 9. Tööleht 8.....	62
Lisa 10. Tööleht 9.....	63
Lisa 11. Tööleht 10.....	64
Lisa 12. Tööleht 11.....	65
Lisa 13. Tööleht 12.....	66
Lisa 14. Tööleht 13.....	67
Lisa 15. Tööleht 14.....	68

Lisa 16. Tööleht 15.....	69
Lisa 17. Tööleht 16.....	70
Lisa 18. Tööleht 17.....	71
Lisa 19. Tööleht 18.....	72
Lisa 20. Tööleht 19.....	73
Lisa 21. Tööleht 20.....	74
Lisa 22. Tööleht 21.....	75
Lisa 23. Tööleht 22.....	76
Lisa 24. Tööleht 23.....	77
Lisa 25. Tööleht 24.....	78
Lisa 26. Tööleht 25.....	79

Sissejuhatus

Kaasaegses haridusmaailmas otsitakse pidevalt uuenduslikke ja tulemuslikke õppemeetodeid, mis toetaksid õppijate akadeemilist arengut ning nende sotsiaalset ja emotsionaalset heaolu.

Vabariigi Valitsuse määrusega 11.03.2023. a on kehtestatud riiklik õppekava, mille § 3 lg 2 sätestab, et „põhikoolis on õpetuse ja kasvatus põhitaotlus tagada õpilase eakohane tunnetuslik, kõlbeline, füüsiline ja sotsiaalne areng ning tervikliku maailmapildi kujunemine“. Põhikooli riiklikus õppekavas (Põhikooli riiklik õppekava §3 lg 2) on ka mainitud, et „põhikooli ülesanne on luua õpilasele eakohane, turvaline, positiivselt mõjuv ja arendav õppekeskkond, mis toetab tema õpihimu ja õpioskusi, eneserefleksiooni ja kriitilise mõtlemisvõime, teadmiste ja tahteliste omaduste arengut, loovat eneseväljendust ning sotsiaalse ja kultuurilise identiteedi kujunemist“ (Põhikooli riiklik õppekava §3 lg 3). „Eesti kool seisab eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimise ja arengu eest, seepärast pööratakse põhikooli õpetuses ning kasvatuses erilist tähelepanu eesti keele õppele“. (Põhikooli riiklik õppekava §3 lg 7)

Õppeaastal 2024/2025 toimub Eestis eestikeelsele haridusele üleminek, mis algab lasteaedades ning 1. ja 4. klassis septembris 2024. Eestikeelsele õppele ülemineku eesmärk seisneb selles, et igal Eestis elaval lapsel, olenemata tema emakeelest, avaneks võimalus saada kvaliteetset eestikeelset haridust. Eesti koolide ja lasteaedade üleminek eestikeelsele õppele on oluline, sest see aitab lastel omandada eesti keelt ning integreeruda Eesti kultuuri, säilitades samal ajal oma identiteeti. (HARNO 2024)

Seega on Eesti haridus uuenduste lävel, millega seoses otsitakse tõhusaid lahendusi ühtse eestikeelse õpetuse rakendamiseks. Tervikliku maailmapildi kujundamise eesmärgil on riiklikes õppekavades tähtis koht lõimingul ehk ainetevaheliste seoste loomisel. Lõimitud õppe korraldamiseks kasutatakse mitmeid lähenemisviise nagu algklassides üha enam rakendatav üldõpe ja igasse kooliastmesse sobiv õuesõpe.

Üldõpetuse järgi on õppe- ja kasvatustöö ühtne ja terviklik protsess, kus igal valdkonnal on oma roll uute teadmiste ja oskuste andmisel lapsele. (Riisalo jt 1988) Samas pakub õuesõpe efektiivset platvormi eesti keele ning teiste õppeainete lõiminguks. Põhjamaade uuringud näitavad, et algkoolis rakendataksegi õuesõpet integreeritult, mis tähendab, et õuesõpe toetab õpilaste õppimist mitmetes õppeainetes, näiteks loodusõpetuses, matemaatikas, ühiskonnaõpetuses ja keeltes. (Remmen & Iversen 2023) Samas on uurimused näidanud, et

õpetajad küll hindavad õuesõpet, kuid harva kasutavad seda oma õppetöös (McClintic & Petty 2015).

Õuesõpe (*outdoor classroom, outdoor education, outdoor learning*) ühendab õppimist ja õpetamist aktiivse liikumisega looduses ning selles on rõhuasetus otsestel kogemustel, aktiivsel osalusel ning õpitu jagamisel teistega. Õuesõpe võib hõlmata mitmekesiseid paiku väljaspool klassiruumi nagu kooliaiad ja -platsid, loodus- ja linnapargid, muuseumid, teaduskeskused, botaanikaaiad, talud. (Remmen & Iversen 2023)

Jõhvi Kesklinna Koolis, kus ma töötan, toimub õuesõpe juba pikka aega. Looduses õppimise sügavam mõte seisneb selles, et looduskeskkonnas viibimine pakub praktilisi ja käegakatsutavaid teadmisi, samas kui klassiruum keskendub pigem teoreetiliste teadmiste omandamisele (Remmen & Iversen 2023). Liikumine toetab laste ja noorte vaimset tervist ning elukvaliteeti, tõstab nende enesehinnangut ja psühholoogilist heaolu olenemata vanusest ning positiivselt mõjutab nende vaimset töövõimet. Regulaarse kehalise aktiivsusega ennetatakse lastel meeleoluhäireid, vähendatakse ärevust ning aidatakse stressiga toime tulla.

Liikumine muudab aju ka plastilisemaks, toetab tähelepanu ja mälu, soodustab mõtlemist ja info mõistmist. Selle tulemusena paraneb õpivõime, mis omakorda kajastub positiivselt õpitulemustes. (Tartu Ülikooli liikumislabor 2022) Ka igapäevaelu rutiin ja see, mida lapsed näevad enda ümber, toob neile rõõmu ja huvi. Lapsed on õppimisse kaasatud ja motiveeritud õppimisest.

Eestikeelsele õppele üleminekut toetavaks lähenemisviisiks peetakse lõimitud aine- ja keeleõppe (LAK-õpe) põhimõtete kasutamist. (HARNO 2024) LAK-õpet kui õppijale võõrkeeles toimuvat, kuid keeleliselt ja kognitiivselt toetatud aineõpet on Eestis seni kasutatud koolidele vabatahtliku keelekümblusõppena, milles eesti keeles õpetatavate ainete maht sõltub programmist ja kooli õppekavast.

Eelolevast tulenevalt on siinse magistr töö eesmärk koostada lõimitud õppe töölehed 1. klassi õpetajale õuesõppe korraldamiseks õppeaasta jooksul. Töölehed on mõeldud kasutamiseks nii kooli õpiladel kui ka väljaspool kooli territooriumi.

Töölehed koostatakse õppekavalistest temadest lähtuvalt, lõimides esimese klassi õppeaineid: eesti keelt, matemaatikat, loodusõpetust ning kunsti ja tööõpetust. Töölehed vastavad õppematerjalide peamistele kriteeriumitele, milleks on ülesannete eakohasus, keeleline jõukohasus ning õppetegevuste sobivus valitud läbivate temade käsitlemiseks ja sõnatundmise arendamiseks.

1. Lähenemisviise lõimitud õppe korraldamiseks

Õppeainete lõimimine võib toimuda mitmesugustel viisidel, kuna ei ole ühtainsat sobivat õppekava ega integreerimismeetodit. Lähenemisviise lõimitud õppe korraldamiseks on erinevaid, näiteks ainetevaheline seos ja ajaline kooskõla.

Igale lähenemisviisile on iseloomulik konkreetne eesmärk ja sobivus teatud valdkondades kasutamiseks. Lähtuvalt sellest, mida soovitakse lõimimisega saavutada, võib see hõlmata üksikute ainete ühendamist, sidususe tekitamist ainevaldkondade lõikes või kogu õppekava ühtseks tervikuks muutmist (Kuusk 2010:30). Seoseid luuakse sellises ulatuses, et need toetaksid ainevaldkonna oskuste ja uute teadmiste omandamist.

Tiina Kuusk (2010) mainis oma artiklis „Õppeainete seostamisest õppekava lõimingu kontekstis“, et „ainetevaheliste seoste all mõistetakse seoseid erinevate õppeainete õppesisu elementide vahel. Ainetevaheliste seoste puhul kasutatakse ühe õppeaine sisu, et aidata õpetada või kinnistada materjali mõnes teises aines. Seoseid luuakse niivõrd, kui võrd see soodustab uute ainealaste teadmiste ja oskuste omandamist. Kuigi ainetevahelisi seoseid võib pidada kõige madalama taseme lõiminguks, ei tohiks nende tähtsust mingil moel alahinnata. Samas ei peaks ainetevaheliste seoste loomine olema eesmärk omaette, vaid see peaks aitama kaasa soovitatavate õpitulemuste saavutamisele“. (Kuusk 2010)

Ajaline kooskõla tähendab kahe eraldiseisva õppeaine ajastatud seostamist viisil, et ühes õppeaines omandatu toetab teistes õppeainetes õpitavat.

1.1. Üldõpetus

Üldõpetus on olnud Eesti pedagoogilises praktikas üks kauaaegsemaid õppeainete seostamise viise (Kuusk 2008). Üldõpetuse ideid tutvustas Eestis esmakordselt Johannes Käis 1930ndatel aastatel, mil ta leidis, et õpetuses on oluline saavutada ühtlus ja pidevus. Tema järgi on üldõpetus aineõpetuse vastand ja selle tuumaks on kodulooline alternatiivaine, mis arendab õpilaste vaatlusvõimet, mõtlemist ning iseseisva töö oskust. Käis leidis, et lapsed õpivad paremini neile omasel loomulikul viisil, lõimides alateadlikult erinevad ained üheks tervikuks. (Kuusk 2008) Ta selgitas, et üldõpetusega mõistame kogu õpetuse fookust ehk lõimitust lapse igapäevaste tähelepanekute, kogemuste ja huvide vallas valitud aine (Alunurm 2019).

Üldõpetusliku õppe korral keskendutakse teatud teemadele, eristamata tavalisi ainetunde (Nugin 2013). Üldõpetuslik tööviis rõhutab õppeprotsessi mitmekülgsust ja sidusust. Selle olemus seisneb õppimise ja õpetamise muutmisel mõtestatud tegevuseks, kus õpetajad õpetavad kõiki õppevaldkondi ja teemasid seostatult, mille tulemusel moodustub ühtne tervik.

(Käis 2004; Malik & Malik 2011) Kuusk (2008) on kokkuvõtlikult välja toonud üldõpetuse kolm olulisemat põhimõtet: 1) õppeained seotakse tervikuks ühe keskse õppeaine teemade kaudu; 2) kõige efektiivsem on üldõpetus algõpetuses; 3) õppimine toimub õpilastele huvipakkuvate teemade kaudu. Õpetuse keskseks õppeaineks on Käisi kohaselt kodulugu ehk kodulooline vaateõpetus, mille teemad valitakse kodukoha elust ja loodusest, kooskõlas aastaegade vahetusega (Alunurm 2019).

Käis rõhutas oma pedagoogilises lähenemisviisis eluläheduse olulisust õppeprotsessis. Tema arvates peaksid õpetajad looma õpikeskkonna, mis on tihedalt seotud õpilaste igapäevaeluga ning kajastama nende kogemusi ja vajadusi. See tähendab, et õppimine peaks toimuma kontekstis, mis on õpilastele arusaadav ja oluline ning mida nad suudavad seostada oma igapäevaeluga. Eluläheduse nõue tähendab ka seda, et õppekavas tuleks arvestada õpilaste erineva tausta, huvide ja kogemustega ning pakkuda mitmekesiseid õpivõimalusi, mis võimaldavad igal õpilasel end ära tunda ja panustada õppeprotsessi. Käisi arvates aitab elulähedane õpe kaasa õpimotivatsiooni suurendamisele ning õpitu paremale mõistmisele ja rakendamisele elulistes olukordades. (Eisen 1999)

Üldõpetuslik metoodika soodustab ka õppeprotsessi paindlikkust ja kohandamist vastavalt õpilaste vajadustele ja huvidele ning julgustab õpetajaid olema loominguks ja uuenduslikud oma õpetamispraktikas (Malik & Malik 2011). Üldõpetusliku tööviisi rakendamine algklassides nõuab läbimõeldud ja paindlikku lähenemist, mis võimaldab integreerida erinevaid ainevaldkondi ning arvestada õpilaste individuaalsete vajaduste ja huvidega (Nugin 2013). Üldõpetust tuleb õpetajatel ühiselt kavandada, et määrata kesksed teematervikud ning vaadata, kuidas teemasid eri õppeainetes käsitleda (Kuusk 2008). Üldõpetuse kavandamise alguses tuleb õpetajatel paika panna olulisim teema ning selle ümber hakata erisuguseid valdkondi käsitlema. Siinkohal tuleb õpetajatel jälgida, et teemaga oleks seotud ka põhimõisted, oskused ning väärtushinnangud. (Nugin 2013)

Haridus- ja Noorteameti toetusel on välja antud artiklite kogumik „Lõimiv koostöö koolis ja lasteaias“ (HARNO 2024). Jaana Leemet ja Ketter Leemet (2021) kogumiku artiklis „Üldõpetus loob õppimise rõõmu. Kuidas me seda teeme?“ on kirjeldanud, kuidas käib Peetri Lasteaed-Põhikoolis üldõpetuse rakendamine. Eelkõige on õpetajatel valikuvabadus planeerida nädalat õpilaste huvide, võimete ja ea alusel. Õpetaja juhib õpet, keskendudes teemale kui tervikule erinevate õppeainete kaudu, seetõttu kajastub tunniplaanis õppeaine klassitund või üldõpetus. Esimeses etapis toimub planeerimine ja õpetajatevaheline koostöö. Selleks leiavad õpetajad ühise aja ning määratlevad teemad ja õpiülesanded, arvestades sellega, et õpilastele antakse valikuvõimalusi, soodustamaks iseseisva töö oskust. See tähendab, et luuakse

ülesandeid, mille kaudu suunatakse õpilasi ise teavet otsima, uurima, avastama ning infot jagama. Koolinädal algab nädalateema ja plaaniga tutvumisega ning eesmärkide seadmisega. Seejuures võtab õpilane ise vastutuse kokkulepitud tööde õigel ajal lõpetamise ning esitamise eest. (Leemet & Leemet 2021) Kaie Kubri (2021) kirjeldab kogumikus, et Tartu Erakoolis planeeritakse tööd enamasti 3-4nädalaste teemade kaupa ning täpsemad teemad ja töökavad koostatakse samuti koos paralleelklassi õpetajatega nädala kaupa. Seejuures kavandab iga õpetaja põhitegevused iseseisvalt, arvestades oma klassi õpilaste huvide ja arengu eripära, tunniplaani võimaluste ning ka iseenda eelistustega. Kubri rõhutab, et üldõpetus meeldib talle sellepärast, et see võimaldab loovalt õpetada ning innustab teda uurima ja õppima. (Kubri 2021)

1.2. Lõimitud aine- ja keeleõpe

Mõiste *language integrated learning* (CLIL) võeti Euroopas kasutusele 1994. aastal. Selle käivitamisid 1996. aastal UNICO, Jyväskylän Ülikool ja *European Platform for Dutch Education*, et kirjeldada haridusmeetodeid, kus aineid õpetatakse võõrkeele kaudu. (Darn 2006) Eesti keeles on 2007. aastast alates kasutusel mõiste lõimitud aine- ja keeleõpe (LAK-õpe) (Mehisto jt 2010).

LAK-õppes on kaks peamist eesmärki: ainesisu õppimine ja võõrkeeleoskuse samaaegne arendamine. LAK-õppe olemus seisneb selles, et õppeaineid õpetatakse ja õpitakse keeles, mis ei ole õppijate emakeel. (Darn 2006) Samas on märgitud, et LAK-õppes ei ole ühte kindlat lähenemisviisi. Eri mudelid jagavad ühist arusaama sellest, et ainesisu ja keeleõpe on kuidagi lõimitud. (Coyle 2005). Seejuures on jõutud arusaamale, et selle peamine eesmärk on parandada õpilaste võõrkeeleoskust, toetades samal ajal aine (nt matemaatika, loodusõpetus vm) õppimist. (Cenoz jt 2014)

LAK-õppe kasutamine on viimase kahe aastakümne jooksul suuresti levinud, eriti Euroopas ning seda kasutatakse kõige sagedamini kakskeelset haridust pakkuvates koolides, kus pakutakse õpilastele võimalust õppida mõnda ainet muus keeles kui nende emakeeles (Pérez-Cañado 2012).

Eestis sai lõimitud aine- ja keeleõpe alguse keelekümbelprogrammist, millega tutvuti 1992. aastal. Aktiivne arutelu programmi üle algas 1998. aastal. Riiklikult koordineeritud, kuid siiski vabatahtlik keelekümbelprogramm käivitati Eestis 2000. aastal. Esimesena rakendasid seda programmi Kohtla-Järve ja Tallinna Laagna Gümnaasium, avades klassid, kus õppetöö toimus eesti keeles teise keelena. Programmiga on hiljem liitunud mitmeid teised koolid ja lasteaiad

üle Eesti. Koolid saavad ise otsustada õppe mahu ja ainete valiku üle (Mehisto jt 2010: 12). Jõhvi Kesklinna kool, kus autor töötab, liitus keelekümblusprogrammiga 2002. aastal.

LAK-õppe olemuseks on lõiming, millel on kahetine suunatus: 1) ainetunnid hõlmavad keeleõpet; 2) ainetundides õpitut kasutatakse keeletundides. Õpilasi motiveerivad keelt õppima aineteadmised ja -oskused, mida nad tahavad omandada. Seega on kolmandaks LAK-õppe alustalaks õpioskused, kuna üldise õpivõime paranemine aitab saavutada ka aine- ja keeleõppe eesmärke (Coyle 2008). Mehisto jt (2010) on esile tõstnud, et LAK-õpe peab looma kriteeriumid, mis aitavad kaasa viie erineva eesmärgi saavutamisele

- 1) klassile vastav saavutuste tase sihtkeele vahendusel;
- 2) klassile vastav sihtkeele kuulamise, kõnelemise, lugemise ja kirjutamise funktsionaalne pädevus;
- 3) klassile vastav emakeele kuulamise, kõnelemise, lugemise ja kirjutamise pädevus;
- 4) sihtkeelega ja õpilase emakeelega seotud kultuuride mõistmine ja väärtustamine;
- 5) kognitiivsed ja sotsiaalsed oskused ning harjumused, mida on vaja eduks kiiremini muutavas maailmas. (Mehisto jt 2010: 14)

LAK-õppe raames võib sihtkeelse õppe intensiivsus oluliselt erineda, võimaldades selle rakendamist nii väheintensiivsete ja lühiajaliste kui ka intensiivsete ja pikaajaliste õppekavade korral. See tähendab, et LAK-õpe võimaldab kohandada õppeprotsessi vastavalt konkreetsetele vajadustele ja eesmärkidele. (Mehisto jt 2010)

LAK-õppe metoodika rõhutab mitmeid põhijooni, mis aitavad luua terviklikku ja rikastavat õpikeskkonda, kus keeleõpe ja ainevaldkonnad on tihedalt põimunud (Cenoz jt 2014). Lõimides erinevaid aineid, kasutatakse laialdaselt õppekavaüleseid teemasid ja projekte, luues seeläbi seosed erinevate valdkondade vahel.

Õppeprotsessi analüüsimine aitab paremini mõista õpilaste arengut ja kohandada õpet vastavalt vajadustele (Cenoz jt 2014). Turvaline ja rikastav õpikeskkond on keskne aspekt LAK-õppe metoodikas. Seda saavutatakse väljakujunenud tegevuste ja kõnemallide kasutamisega, mis aitavad õpilastel end turvaliselt tunda. Ainesisu ja keel muudetakse nähtavaks, näiteks seintel ja laudadel, suurendades seeläbi õppimise visuaalset aspekti. Õpilaste kindlustunne suureneb, vähendades hirmu keele- ja ainevigade ees. (Mehisto jt 2010)

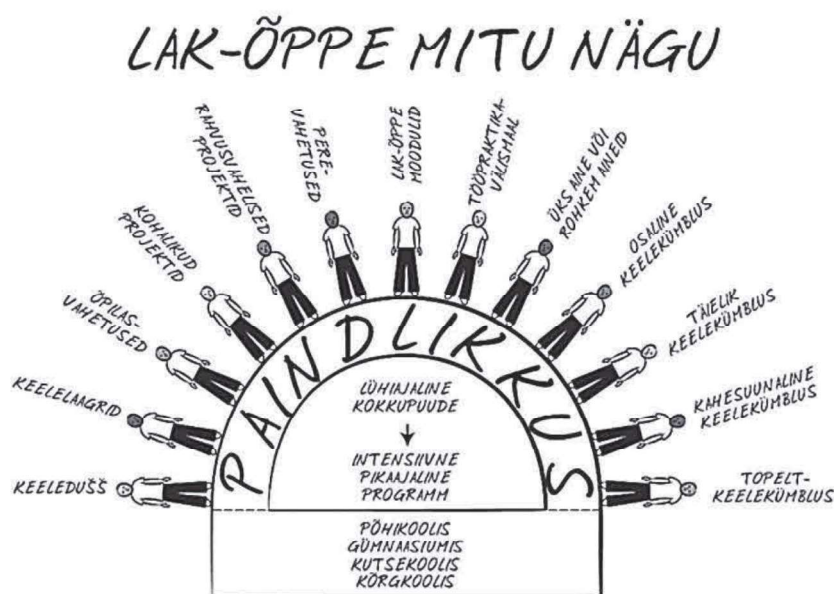
LAK-õppe metoodika on tugevalt suunatud autentsusele ja allikalähedusele, mille eesmärk on luua dünaamiline õpikeskkond, kus õpilased saavad keelt kasutada elulistes olukordades. Õpilased juhivad vestlusi, mis võimaldab neil kasutada sõnavara ja keelendeid, mis on neile vajalikud. LAK-õppes arvestatakse õpilaste huvidega ning õppetegevusi seostatakse nende

kogemustega. Lisaks luuakse kontakte teiste sihtkeeles kõnelejatega ning kasutatakse meediat ja muudest allikatest pärit päevakohast materjali. (Pérez-Cañado 2012)

Oluline eeldus õppijate aktiivseks kaasamiseks on samuti LAK-õppe oluline aspekt. Õpilased osalevad aktiivselt vestlustes, aitavad sõnastada soovitud keele-, aine-, õpioskusi ja hindavad oma akadeemilist edukust. Õpetajad ja õpilased saavad sellest kogemusest palju kasu, sest see tugevdab vastastikust õppimist. Oluline on mõista, et õpilaste keeleoskus võib olla erinev ja vajab täiendavat tuge, mistõttu on õpetajate ülesanne märgata õpilaste keelevajadusi ja ainesisu omandamist sellest lähtuvalt toetada. (Mehisto jt 2010)

Kuna LAK-õppes õpitakse aineid teise keele kaudu, siis see seab olulised nõuded õppematerjalile. Esiteks on oluline, et materjal oleks kaasahaarav ja suudaks äratada õpilastes huvi. Teiseks tuleb tagada, et materjal oleks esitatud õigel keelelisel tasemel, arvestades, et see peab olema piisavalt keeruline, et mitte olla liiga lihtne, kuid samas olema õpilaste keeleoskustasemele jõukohane (Dale jt 2011).

Seega tugineb LAK-õpe õpilasekesksele aktiivõppele, kus õpilastele antakse võimalus osaleda erinevates tegevustes ja omandada teadmisi praktilise kogemuse kaudu. Õpetaja peab olema valmis kohandama ja lihtsustama õppematerjali vastavalt vajadusele, et tagada õpilastele ainesisu mõistetavus ja edukas õppimine. (Mehisto jt 2010) LAK-õppe lähenemisviise eristavad sihtkeelega kokkupuutumise intensiivsus ning programmi algus, pikkus ja sobitumine õppekorraldusse. LAK-õppe vormid on nähtavad joonisel 1.

Joonis 1. LAK-õppe vormid (Mehisto jt 2010: 15)

Kui keeledušši eesmärk on arendada positiivset suhtumist keeleõppesse, võimaldades õpilastel 20 minuti jooksul päevas mängida, laulda ja tegutseda võõrkeelses keskkonnas, siis keelekümbeluse programmides on kokkupuude sihtkeelega pidev ja tihe. Näiteks alustatakse varajase täieliku keelekümbelusega lasteaias või põhikooli esimeses klassis täielikult sihtkeelse õppega ja emakeele õpe lisandub teisel õppeaastal. Topeltkeelekümbeluse programmid järgivad samu printsiipe mis varase keelekümbeluse programmid, kuid sellisel juhul käivad mitme erineva emakeelega lapsed ühes klassis. Selle puhul toimub pool õppetööst ühes keeles ja pool teises keeles. (Mehisto jt 2010)

1.3. Õuesõpe

Keelekümbelusklassides on oluline, et laps õpiks keelt kasutama. Selleks tuleb luua huvitavaid tegevusi ning olukordi ka väljaspool klassiruumi. Õuekeskkonnas kasutab laps kõiki meeli, sest seal toimub pidev tegevus. (Kulderknup 2009: 53) Õuesõpe on efektiivne viis üldõpetuse rikastamiseks ja praktiliste kogemuste pakkumiseks õpilastele. Õuesõpet saab määratleda mitmel viisil, kuid selle aluspõhimõte on see, et hariduse andmine saab toimuda ka väljaspool traditsioonilist klassiruumi, loodus- või kultuurikeskkonnas (Waite jt 2016). Õuesõpet (*outdoor classroom, outdoor education, outdoor learning*) defineeritakse kui õppekavapõhist õppimist, mis toimub väljaspool klassiruumi ning kus õpiruumina kasutatakse ühiskonnaelu, loodus- ja kultuurmaastikke ning kooli lähiümbrust (Dahlgren jt 2009).

Õuesõpe ühendab õppimist ja õpetamist looduses aktiivse liikumisega ning selles on rõhuasetus otsestel kogemustel, aktiivsel osalusel ning õpitu jagamisel teistega (Remmen & Iversen 2023). Õuesõpe avab ukse mitmekesisele õpikogemusele, kus haridus- ja kasvatustegevused on hoolikalt kohandatud väliskeskkonnale (Waite jt 2016). Lapsed saavad sel moel omandada uusi teadmisi ning ka avastada maailma enda ümber erinevate meelte kaudu. See julgustab lapsi kuulama ja vaatama, katsetama, uurima loodust ning tegema teistega koostööd. (Kharod & Arreguín-Anderson 2015; Tuuling 2013).

Õuesõpe võimaldab integreerida õppimist looduse märkamise ja liikumisega, aidates juba varajasest east kujundada keskkonnasõbralikke harjumusi ja hoiakuid (Vihman 2016). See lähenemine mitte ainult ei rikasta õppijate intellektuaalset arengut, vaid toetab ka tervislikku eluviisi (Bento & Dias 2017; Tuuling 2013). Lisaks füüsilise aktiivsuse ja vabamängu võimalustele toetab õuesõpe laste sotsiaalsete oskuste arengut, kui nad suhtlevad omavahel,

loovad sõprussuhteid ja õpivad hoolima teistest elusolenditest, olles samal ajal loodusega ühenduses (White 2019).

Võimaldades lastele looduses mitmekesiseid tegevusi nagu vaatlusi, mängu, käelisi tegevusi, vahetut kogemust ja isetegemist, äratatakse õppijate huvi ning süvendatakse austust elusa ja eluta looduse vastu (Tuuling 2013). See rikastab nende teadmisi ning paneb aluse vastutustundlike ja loodust armastavate kodanike kujunemisele. Väljas õppimine võib seega olla eluline ja inspireeriv viis õpilaste arengu toetamiseks erinevates valdkondades, motiveerides neid midagi uut õppima või õpitud kinnistama. Õuesõpet on võimalik kasutada kõigis õppeainetes. (Bento & Dias 2017)

Uurimistulemused näitavad, et õuesõppest on õpilastele palju kasu ja selle lähenemisviisi vastu õpetajate huvi ka järjest kasvab. Marchant jt (2019) uuringu eesmärk oli uurida koolijuhtide, õpetajate ja õpilaste vaateid ning saada kogemusi õuesõppe rakendamise tõhususe kohta. Uuringus osalenud koolid võtsid õppekava raames kasutusele regulaarse õuesõppe. Selgus, et õuesõppel on õpilaste ja koolide jaoks mitmesuguseid tajutavaid eeliseid. Näiteks märgati õpilaste õppimise, keskendumise ja käitumise paranemist, samuti selle positiivset mõju tervisele ja heaolule ning õpetajate tööga rahulolule. (Marchant jt 2019) Õuesõpe avaldab positiivset mõju ka õpilastevahelistele sotsiaalsetele suhetele (Becker jt 2017; Bølling jt 2019). Lisaks on uuringutest selgunud, et õuesõppega on seotud ka suurenenud õpimotivatsioon (Becker jt 2017), positiivne mõju pikaajalisele mälule (Fägerstam & Blom 2013) ning enesetõhususele (Richmond jt 2018). Samuti edendab õuesõpe kehalist aktiivsust (Romar jt 2019).

Sjöblom jt (2023) viisid Soomes ja Norras läbi uuringu, mille eesmärk oli välja selgitada Soome ja Norra üliõpilastest õpetajate seisukohad õuesõppe kohta. Mõlemad fookusrühmad avaldasid positiivset arvamust õuesõppe kohta, kuid nad ise kasutasid seda harva. Mõlema riigi uuritavad tõid välja, et õuesõppel on mitmeid takistusi, näiteks ebapiisav turvalisus, ebasobivad ilmaolud ja õuesõppeks sobivate tingimuste puudumine. Lisaks selgitati, et õuesõpetamine nõuab õpetajalt täiesti erinevat juhtimist kui klassiruumis. Uuringus osalenud rõhutasid, et nad vajaksid täiendavaid ressursse ja koolitusi erinevate õpetamisolukordade lahendamiseks edukaks õuesõppeks. (Sjöblom jt 2023)

Ka Kanada õpetajate seas läbi viidud uuringud näitavad, et ilmaolud on sageli oluliseks takistuseks kooli õuealal õuesõpet korraldada (Dring jt 2020; Oberle jt 2021). Takistustena nimetati ka haldustoe puudumist, juhtkonna taunivat suhtumist ja õuealade sobimatust õppetöök (Dring jt 2020). Oberle jt (2021) uuringus osalenud õpetajad tõid välja, et õuesõppe

oluliseks takistuseks on õpetajate vähene huvi, motivatsioon ja valmisolek õues õpetada, samuti puudub kindlustunne riskidega tegelemiseks.

1.3.1. Õuesõppe metoodika

Õuesõppe metoodika hõlmab erinevaid lähenemisviise, mille eesmärk on õppeprotsessis tõhusalt kasutada loodus- või mõnd muud keskkonda, mis asub väljaspool klassiruumi (White 2019). Õuesõppe tegevused pakuvad mitmekesist alternatiivi klassiruumis istumisele ning hõlmavad endas erinevaid tegevusi, mis julgustavad õpilasi uurima, avastama ja õppima kogemuste kaudu, seeläbi luues rikkaliku õpikeskkonna, mis toetab nende akadeemilist ja individuaalset arengut (Bento & Dias 2017).

Õuesõppes muutuvad õppeained päriselu osaks ning seda õppevormi saab kasutada ka täiesti tavalist ainetundi läbi viies, näiteks täites töölehti õues. Õuesõppeks ei pea kooli hoovis tegema suuri ümberkujundusi. Hea ettevalmistuse ning koolipoolse toetusega saab õuesõpet läbi viia iga ilmaga ning igal pool. Liikuma Kutsuva Kooli (2016) kodulehel on ka olemas ideepank, kust iga õpetaja leiab läbiproovitud tegevusi, millest enamus on õue mõeldud ning teised õuekeskkonnale kohandatavad. Õuesõppe läbiviimiseks ei pea olema spetsiaalseid vahendeid, vaid selleks saab kasutada lihtsaid, igapäevaseid asju, mida saab muuta õuesõppevahenditeks. Näiteks saab vahenditena kasutada tühje munakarpe, papptaldrikuid, purgikaasi, palle, CD-plaate ja kõike muud, millega seoses saab õpilastele erinevaid ülesandeid välja mõelda. (Liikuma Kutsuv Kool 2016)

1.3.2. Õuesõppe vormid

Keelekümblusklassidega saab õuesõppe tegevustena kasutada vaatlust, avastusõpet, õppekäike ning õppemänge (Kärtner jt 2005: 9). Vaatlus on meetod, mille käigus õpib laps võrdlema, analüüsima, sünteesima ning oma tähelepanu koondama.

Vaatlus on mitmekesine tegevus, milles osalevad kõik õpilase meeled: nägemine, haistmine, kuulmine ja kompimine ja mille kaudu kujuneb õpilasel õpitavast arusaam, teadmine ning tekivad ka emotsionaalsed seosed (Vihman 2016). Käis (1996) on tähendanud, et vaatlused on vahetud ja need rajanevad iseseisval tööel. Vaatluseks peab olema planeeritud piisavalt aega ning vaatlusele järgneb alati kokkuvõte (Käis 1996). Vaatluse korral on õpetaja ülesandeks pakkuda mängulisust ning anda õpilastele iseseisvaid konkreetseid vaatlusülesandeid. Vaatluse korral jälgivad ja kirjeldavad õpilased looduskeskkonnas toimuvaid nähtusi, näiteks taimede kasvu, loomade käitumist, ilmastikunähtusi vms. Õpetaja võib seejuures anda suuniseid või esitada küsimusi, mis suunavad õpilasi tähelepanekute

tegemisel (Roden 2016; Saarso & Henno 2013). Vaatluse eeliseks on ka see, et selle ajal kogetud muljed annavad võimaluse aruteluks, jutustamiseks, lugemiseks ning nähtu ja kogetu kirjapanemiseks (Eisen 1999).

Avastusõpe on õpetamismeetod, mille kohaselt avastab õppija uusi ideid ja suhteid iseseisvalt keskkonnaga suheldes, kas õpetajapoolse vähese suunamisega või ilma suunamiseta. Avastusõppe eesmärk on see, et õpilane jõuaks uute teadmiseni neid iseseisvalt avastades. Õpetajal ei ole selle õppe korral juhtiv roll, vaid õpetaja on suunaja ja innustaja. Krull (2000) on samuti märkinud, et õppimine toimub efektiivsemalt suunatud arenguprotsessina. Avastusõpe koosneb kuuest üldisest etapist: probleemse situatsiooni esitlemine; probleemi tuvastamine ja sõnastamine; lahenduste pakkumine; lahenduste hindamine; täiendava info kogumine ja esitamine; probleemi täpsustamine. Probleemset situatsiooni esitleb õpetaja ning siinkohal on oluline silmas pidada, et nähtu ja kuuldu ärgitaks õpilasi kaasa mõtlema ja küsimusi esitama. (Sillaots 2011; Vihman 2016)

Probleemi tuvastab aga õpilane ning probleemse situatsiooni esitlemise käigus õpilastel tekkivad küsimused arutletakse klassis koos läbi. Siinkohal on oluline, et õpilastel tekiks oskus probleeme leida, õpetaja võib seejuures natuke suunata. Kui õpilased on probleemi sõnastanud, siis peavad nad pakkuma sellele lahendusi. Seejärel toimub lahenduse sobivuse hindamine. See võiks olla nii teoreetiline kui praktiline ning siinkohal on õpetaja roll protsessi koordineerida, mitte jagada teadmisi. Kui õpilased tuvastavad uusi probleeme, peavad nad uurima, mis läks valesti ning kogu protsess algab otsast peale. (Sillaots 2011) Avastusõppe eelisena nähakse seda, et see õpetab õpilasi probleeme sõnastama ja nende lahendamise kallal töötama (Heal jt 2009). Eelisena on välja toodud ka see, et avastusõpet on võimalik läbi viia nii klassis kui õuekeskkonnas, kus õpilased saavad rohkem liikuda (Castronova 2000).

Õppekäik võimaldab õpilasel puutuda kokku tavaeluga ning aidata varem õpituga seoseid luua (Vihman 2016). Seejuures peetakse õppekäike sageli lisategevuseks ning pigem meelelahutuseks kui õppemeetodiks. Õppekäik on aga üks tõhusamaid vorme kogemuspõhises õppes. Õppekäikude kaudu omandatud kogemus võimaldab õpilastel tunda seotust loodus-, sotsiaalsete- või koduloo nähtustega, mis on väga olulised klassiruumis saadud teadmiste kinnistamiseks (Käis 1996). Õppekäigud pakuvad õpilastele võimaluse teadvustada rohkem keskkonna hoidmise tähtsust (Rahmawati jt 2020). Lisaks saavad õpilased õppekäigul suhelda sihtkeeles omavahel ning õpetaja või giidiga. See võib hõlmata küsimuste esitamist, juhiste järgimist, teadmiste jagamist ja dialoogi pidamist teiste osalejatega.

Õppemängud ehk õppimine mängu kaudu on üks efektiivsemaid viise õpilaste tegevuse elavdamiseks, nähtu, kogetu ja kuuldu kirjeldamiseks, suhtluse ja koostöö ergutamiseks

(Richards & Rogers 2006). Õuesõppe läbiviimisel on asendamatuks tunni teemaga seonduvad eakohased ja selgelt eesmärgistatud õppemängud. Need aitavad kinnistada õpitut. Õppemäng pakub lapsele muu hulgas võimalust kasutada oma kehakeelt, pantomiimi ja žeste. (Petrovska jt 2013) Füüsilised tegevused ning õuekeskkond säilitavad lapse huvi õpitava keele vastu ning aitavad tal tunda end enesekindlamalt ja julgemalt. Õpetaja roll on mäng välja mõelda, kohandada vastavalt teemale ning vajadusel lapsi juhendada. (Harmer 2007).

1.3.3. Õuesõppe seos liikumisega ja aju tööga

Õuesõpe toimub väljaspool traditsioonilist klassiruumi, tihti looduses või muudes avatud keskkondades. Õuekeskkond annab lastele võimaluse traditsioonilises klassiruumis omandatud oskusi tugevdada, rakendada ja rikastada. Seejuures peetakse õuesõpet kasulikuks ka laste füüsilisele ja vaimsele tervisele (Dettweiler 2023). Õuesõppel on tihe seos liikumisega, kuna see soodustab füüsilist aktiivsust ja tervislikku eluviisi (Romar jt 2019).

Õuesõpe pakub loomulikku keskkonda, kus õpilased saavad liikuda ja uurida ümbritsevat maailma (Waite jt 2016). Looduslikud rajad, pargid ja muud avatud alad pakuvad mitmekesiseid võimalusi füüsiliseks tegevuseks, nagu kõndimine, jooksmine, ronimine ja matkamine. See ei toeta ainult õpilaste füüsilist tervist, vaid stimuleerib ka nende meeleliste võimete arengut. (Romar jt 2019) Teiseks võimaldab õuesõpe integreerida liikumise osana õppeprotsessi. Näiteks võib matemaatikaõpetaja kasutada õuesõpet geomeetriliste kujundite mõistete õpetamiseks, kus õpilased saavad kasutada oma keha ja liikuda ruumis, et mõista abstraktseid kontseptsioone praktilisel viisil (Remmen & Iversen 2023).

Sarnaselt võib kehalise kasvatus õpetaja viia tunnid läbi looduskeskkonnas, kasutades looduslike objekte ja maastikku treeningute mitmekesistamiseks (Romar jt 2019). Järgmiseks soodustab õuesõpe meeskonnatööd ja sotsiaalseid oskusi liikumistegevuste kaudu. Ühiste väljakutsete ja ülesannete lahendamine looduses eeldab koostööd ja suhtlemist (Bento & Dias 2017). See mitte ainult ei toeta õpilaste sotsiaalseid oskusi, vaid aitab neil ka paremini mõista meeskonnatöö olulisust erinevates eluvaldkondades. (Kharod & Arreguín-Anderson 2015) Seega võib öelda, et õuesõpe ja liikumine on omavahel tihedalt seotud, luues dünaamilise õpikeskkonna, kus füüsilise aktiivsuse kaudu toetatakse õpilaste mitmekülgset arengut.

Regulaarne füüsiline aktiivsus on laste ja noorte tervise ja heaolu seisukohast hädavajalik, mistõttu on vaja vähendada laste istumisaega. Romar jt (2018) viisid Soome algkooliõpilaste seas läbi uuringu, mille eesmärk oli võrrelda nende füüsilist aktiivsust ja istuvat aega õuesõppe ja traditsiooniliste koolipäevade ajal. Õpilaste füüsilist aktiivsust mõõdeti objektiivselt puusal kantavate kiirendusmõõturite abil. Uuringu tulemused näitasid, et õuesõpe vähendab õpilaste

istumisaega ja suurendab kerge ning mõõduka intensiivsusega kehalist aktiivsust koolipäeva jooksul.

Õuesõppe ja aju töö vahel on oluline seos, kuna õuesõppe võib oluliselt mõjutada kognitiivseid funktsioone, soodustades paremat mõtlemist ja õppimist. Õues toimuvad tegevused võimaldavad lastel aktiivselt osaleda ja tegutsedes õppida ning leida õpitu põhjal lahendusi igapäevaelus tekkivatele probleemidele. (Becker jt 2017) Ka Türgis läbi viidud uuring näitas, et õuesõppe tegevused parandasid laste kognitiivseid, keelelisi, sotsiaal-emotsionaalseid ja motoorseid oskusi (Yidirim & Akamca 2017). Looduskeskkonnas viibimine võib vähendada ka stressi ja suurendada õpilaste võimet keskenduda. Looduslikud stiimulid ja muutuvad keskkonnatingimused pakuvad ajule pidevat stimulatsiooni, mis võib parandada tähelepanu ulatust ning aidata vähendada tavatunnis tekkida võivat väsimust ja igavust. (Richmond jt 2018).

Erinevad uurimused on näidanud, et looduses viibimine võib soodustada meeldejätmist ja hilisemat meenutamist ning selle kaudu kinnistada õpitavat teavet. Lisaks võib õues liikumine ja tegevus avaldada positiivset mõju aju funktsioonidele: nagu probleemide lahendamine, loominguline mõtlemine ja otsustusvõime. (Fägerstam & Blom 2013; Bølling jt 2019)

Liikumine muudab aju plastilisemaks, toetab tähelepanu ja mälu, soodustab mõtlemist ja info mõistmist. Selle tulemusena paraneb õpivõime, mis omakorda kajastub positiivselt õpitulemustes (Tartu Ülikooli liikumislabor 2022). Dettweiler jt (2023) viisid läbi uuringu 48 viienda ja kuuenda klassi õpilasega, et uurida õuesõppe mõju nende iseseisvale õppimisele, kehalisele aktiivsusele, stressireaktsioonidele ja aju arengule. Nad leidsid, et õuesõppes osalevad õpilased suudavad stressi paremini reguleerida. Seega soodustab õuesõppe aju tervist mitmel viisil, toetades tähelepanu, mälu ja üldist kognitiivset funktsiooni. See loob õpikeskkonna, kus aju saab mitmekesiseid stiimuleid ning kus füüsiline aktiivsus ja loodus elementidega kokkupuude toetab õpilaste kognitiivset arengut.

Õuesõppe ja LAK-õppe on olulised elemendid üldõpetuslikus lähenemises, kus õpilastele pakutakse mitmekesiseid õpikogemusi, mis hõlmavad nende teadmiste, oskuste ja loovuse arendamist ning suhtlemise ja meeskonnatöö oskuste õpetamist. Need lähenemisviisid toovad õppetöösse vaheldust, võimaldades õpilastel õppida praktiliste tegevuste ja looduskeskkonna uurimise kaudu.

2. Õppematerjalide koostamise alused

Õppematerjali kasutatakse õppeprotsessis õpilaste õppimise toetamisel, hõlbustamisel ning täiustamisel. Õppematerjalide peamiseks eesmärgiks on õppimise motiveerimine ja teabe edastamine. Õppematerjalide alla kuuluvad õpikud, töövihikud, tarkvaralahendused, erinevad ülesanded, kuid ka töölehed, mida kasutatakse õppimisel (Tomlinson 2012). Õppematerjalide väljatöötamisel tuleb lähtuda Koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast (2008) ning autoriõiguse seadusest, lisaks tuleb eesmärkide saavutamiseks järgida konkreetseid kriteeriume.

1. Õppematerjalis peab olema teemakohane ja sisaldama selgeid eesmärke (Kärtner jt 2006; Tomlinson 2013).
2. Õppematerjali väljatöötamisel tuleb arvestada jõu- ja eakohasusega ehk sellega, et see oleks koostatud sihtrühma vanusest ning arengutasemest lähtuvalt (Kärtner jt 2006; Tomlinson 2013).
3. Õppematerjalis kasutatav sõnavara peab olema õppijale tema keeleoskustasemel mõistetav ning kooskõlas õpitava temaga (Kin jt 2012; Kitsnik 2018).
4. Õppematerjal peab sisaldama selgeid ja arusaadavaid tööjuhiseid ning olema meetoodiliselt põhjendatud. (Kärtner jt 2006; Tomlinson 2013).
5. Õppematerjal peab olema suunatud erinevate osaoskuste (kõnelemine, kirjutamine, lugemine, kuulamine) arendamisele ja keeleteadmiste (hääldamine, grammatika, sõnavara) õpetamisele (Kärtner jt 2006).
6. Õppematerjal peab moodustama ühtse terviku ehk kõik õppematerjali osad peavad olema üksteisega seotud ning neid peab olema lihtne kasutada (Tomlinson 2012; Tomlinson 2013).

Mitmed autorid on rõhutanud, et õppematerjalide koostamisel tuleb arvestada ka sellega, et need tekitaksid õpilastes huvi (Tomlinson 2011), olema motiveerivad, mitmekesised, atraktiivsed ning hästi illustreeritud (Kin jt 2012; Kärtner jt 2006). Lisaks on oluline, et õppematerjal arendaks õpilaste loovmõtlemist. (Oja s. a.).

Kõige levinum mudel õppematerjalide väljatöötamisel on ADDIE (*analysis, design, development, implementation, evaluation*) mudel, mis jaguneb viieks etapiks.

Esimeses etapis toimub analüüsimine, kus määratletakse õppematerjali eesmärk ja sihtrühm. Sihtrühma määramisel arvestatakse õpilaste eakohasuse, vajaduste ning tasemega. (Villems jt

2015) Selles etapis tuleb tutvuda ka olemasolevate materjalidega ning hinnata, milliseid materjale on vaja koostada. Selles etapis planeeritakse ka materjalide sisu, struktuur ning järjestamine. (Villems jt 2012)

Teises etapis toimub kavandamine: sõnastatakse materjalide eesmärgid ja õpiväljundid, planeeritakse struktuur ning kavandatakse hindamismudel (Gawlik-Kobylińska 2018).

Kolmandas etapis toimub materjali väljatöötamine, mida alustatakse olemasolevate materjalide hindamisest, seejärel töötatakse välja materjali kujundus ning luuakse tekstimaterjal. Selles etapis koondatakse materjal üheks tervikuks (Villems jt 2015).

Neljandas etapis toimub koostatud õppematerjalide kasutamine, siin küsitakse ka tagasisidet õppematerjalide efektiivsuse kohta selle kasutajatelt. Tagasiside põhjal parandatakse materjalide puudujäägid. (Gawlik-Kobylińska 2018; Villems jt 2012).

Viiendas etapis toimub hinnangute andmine, mis on otseselt seotud materjali kasutamisega. Hinnangud antakse materjali kui terviku kohta, hinnates selle mõju õpilaste õpitulemustele ning ka seda, kuidas see viib eesmärkide saavutamiseni. (Gawlik-Kobylińska 2018; Widyastuti 2019)

3. Üldõpetuse töölehtede komplekt õuesõppeks

Üldõpetuse töölehtede komplekt põhineb esmajoones esimese klassi loodusõpetuse teemavaldkondadel. Komplekti idee alusena on kasutatud Mauruse kirjastuse välja antud Jutulinna sarja õppevahendeid 1. klassile (Maurus *s.a.*), mis on spetsiaalselt kohandatud üldõpetuse toetamiseks. Mainitud õpikute komplekti toel olen loonud töölehed, mis on loodud eesmärgiga rakendada neid 2024/25. õppeaastal esimese klassi üldõpetuses. Loodusõpetuse põhiteemad, millele töölehed keskenduvad, lähtuvad aastaegadest: sügis, talv ja kevad.

Samuti lõimitakse töölehtedes eesti keele, matemaatika ja kunsti õppimist. Töölehed aitavad lastel arendada loogilist mõtlemist, lugemis-, kirjutamis-, kõnelemis- ja teksti mõistmise oskust ning võimet kujutada ette loetust. Töölehed arendavad ka arvutamisoskust (liitmine ja lahutamine), arvude võrdlemist ja ülesannete lahendamist. Õuesõppe tegevuste (sh töölehtede täitmise) kaudu areneb esimese klassi õpilase iseseisvus ning oskus töötada paaris ja rühmas.

Töölehed on koostatud veebikeskkonnas Canva. Nende koostamisel ammutasin ideid Pinterestist ning 1. klassi teemavihikust „Sügis“, mille autoriks on Elve Kukk ja Elina Veering (2006), kes on koolis töötavad pedagoog-metoodikud. Nende teematöövihikud on kasulikud uue teema sissejuhatamiseks, õpilaste huvi tekitamiseks ning õpitu kinnistamiseks. Loodusõpetus ühendab õppevaldkonnad terviklikuks. Loodusõpetuses käsitletud teemad kinnistuvad lugemispalade analüüsi, keeleharjutuste täitmise, arvutamise, nuputamise ning käelise tegevuse kaudu.

Autori loodud õuesõppe töölehtede täieliku komplekti maht on 134 lehekülge, kuid käesolevasse magistritöösse on valitud sellest esimesed 25 töölehte, mis arendavad esimese klassi õpilaste kirjutamis-, lugemis- ja kõneoskust.

Magistritöösse valitud töölehed toetavad üldõpet ja ainetevahelist sidusust (eesti keel, matemaatika ja loodusõpetus). Täpsemad soovitusel töölehtede kasutamiseks õuetunnis on esitatud ptk 3.2.

3.1. Töölehtede koostamise põhimõtted

Käesolevas magistritöös koostatakse töölehtede komplekt keelekümblusklassidele esimese õppeaasta õuesõppe korraldamiseks. Seega tuli autoril lisaks eelnevalt välja toodud kriteeriumitele lähtuda ka üldõpetuslikust lähenemisviisist, lõimitud aine- ja keeleõppe ning õuesõppe põhimõtetest, mis sünteesivalt andsid töölehtede koostamiseks järgmised põhimõtted.

1. Töölehtede ülesanded peavad sisaldama keeleõpet, aidates õpilastel arendada nii suulist kui kirjalikku keeleoskust praktiliste tegevuste kaudu (Coyle jt 2010; Dale jt 2011; Mehisto jt 2010).
2. Töölehtede ülesanded peavad keskenduma teatud teemadele, eristamata tavalisi ainetunde (Eisen 1999; Kuusk 2008; Nugin 2013).
3. Töölehtede ülesanded võiksid hõlmata avastuslikku õpet ning julgustada õpilasi avastama ja uurima ning looma seoseid õpitu ja igapäevaelu vahel (Kuusk 2008; Mehisto jt 2010).
4. Töölehtede ülesanded võiksid toetada õpilaste iseseisvat õppimist ja enesejuhitud uurimist, andes neile võimaluse valida tegevusi vastavalt oma huvidele ja õpistiilile (Malik & Malik 2011; Nugin 2013; Kuusk 2008; Käis 2004).
5. Töölehtede ülesanded võiksid seostuda õpilaste kohaliku keskkonna ja kogukonna ressursidega, mis võimaldab neil luua tähendusrikkaid seoseid õppimise ja nende igapäevaelu vahel (Kuusk 2008; Käis 2004; Nugin 2013).
6. Töölehtede ülesanded peavad arvestama õpilaste huvidega, õuesõppe eripäradega ja tagama õpilaste ohutuse ja turvalisuse (Dring jt 2020; Remmen & Iversen 2023; White 2019).

3.2. Soovitused töölehtede kasutamiseks

Käesolevas alapeatükis on iga töölehe kohta esitatud selle üldandmed ja soovitused õuesõppes kasutamiseks. Soovituste andmisel on lähtutud õppetunni kolmest põhifaasist: häälestus, õppimine-harjutamine ja kordamine-kinnistamine. Töölehed on koostatud arvestusega, et töölehe täitmiseks õuetunnis võiks kuluda keskmiselt 25–30 minutit.

Töölehed on loodud õppetegevuse mitmekesistamiseks, õpilaste huvi säilitamiseks eesti keele, matemaatika, loodusõpetuse ja kunsti õppimisel. Need on head vahendid õpilaste huvi äratamiseks ja õpitava materjali meeldejätmiseks. Töölehed 1–9 on koostatud teemal „Sügis“, töölehed 10–17 on teemal „Talv“ ja töölehed 18–25 on teemal „Kevad“.

Töölehtede kasutamine õuesõppeks on märkimisväärne võimalus kaasata õppesse visuaalseid, auditivseid ja kinesteetilisi elemente. Kasutades looduslikke detaile, võiks muuta õppimist veelgi kaasahaaravamaks, julgustades õpilasi vaatlema, analüüsima, kirjeldama seda, mida nad näevad ja kogevad. See arendab õpilaste vaatlusoskust. Samuti õpilaste jaoks on oluline arendada sotsiaalseid oskusi ja meeskonnatööd, mida pakub töö paarides ja rühmas. Suhtlemise kaudu areneb õpilaste julgus koostööks. Iga töölehe lõpus on olemas

enesehinnangu skaala, mis aitab õpilasel arendada oskust hinnata oma tegevusi, õnnestumisi ja raskusi.

Tööleht 1

Teema „Sügis loodus“

Lõiming: loodusõpetus ja eesti keel

Eesmärk: õpetada õpilastele sügise muutuste märkamist looduses

Õpitulemused:

- kirjeldab sügise tunnuseid
- mõistab rändlindude käitumist

Elteadmised: teadmised sügisest

Teema sõnavara: sügis, vihm, tuul, tammetõru, kastanimuna, puuleht, rändlinnud

Eeltöö: sõnavara piltkaardid (õpilastel on kergem seostada pilti ja sõna)

Soovitused tunni läbiviimiseks:

I. Häälestus

Alusta tundi lühikese sissejuhatusena sügise märkide kohta, mida võib looduses leida.

II. Õppimine-harjutamine

- Anna iga õpilasele tööleht, et ta saaks lugeda ja mõista teksti ning valida lausetele õiged lõpud.
- Anna õpilastele võimalus korjata sügise tunnuseid, mida ta leiab õues (nt puulehti, tammehõõrusid, kastanimune).
- Õpilane võib lõpetada oma töölehe, ühendades õige pildi ja sõna ning korrates ja kinnistades õpitud sõnavara.

III. Kordamine-kinnistamine

Lõpeta tund aruteluga, kus õpilased jagavad oma mõtteid sügisest ja loodusest.

Kas sulle meeldib sügis? Mida sulle meeldib sügisel teha? Kuidas muutub loodus meie ümber sügise saabudes?

Tööleht 2

Teema: „Sügiskuu“

Lõiming: loodusõpetus ja eesti keel

Eesmärk:

- õpetada õpilasi kirjeldama sügisest ilma
- korrata sügiskuid

Õpitulemused:

- õpilane tunneb sügisest ilma
- õpilane kordab ja kinnistab sügiskuid

Eelteadmised: teadmised ilmast, sügiskuud

Teema sõnavara: sügis, külm, vihm, päike, saapad, soojus, september, oktoober, november

Eeltöö: sõnavara piltkaardid (õpilastel on kergem seostada pilti ja sõna)

Soovitused tunni läbiviimiseks:**I. Häälestus**

Alusta tundi ilmajutuga. Korda õpilastega sügiskuid ja igakuist ilmastikku. Räägi õpilastega riietusest, mida ta kannab sügisel.

II. Õppimine-harjutamine

- Anna igale õpilasele tööleht teksti lugemiseks, sõnavara kordamiseks. Lase õpilastel jutustada loetud teksti.
- Korda õpilastega tähestikku ja seente nimetusi.
- Õpilane võib lõpetada töölehe, ühendades tähed. Õpilane saab korrata sügiskuid.

III. Kordamine-kinnistamine

Lõpeta tund aruteluga, kus õpilased jagavad oma mõtteid sügise ilmast ja sügiskuust oktoobrist.

Mis on oktoobrikuu eripära võrreldes septembriga? Kuidas mõjutab sügisilm inimeste ja loomade elu?

Tööleht 3

Teema „Sügise puulehed“

Lõiming: loodusõpetus ja eesti keel

Eesmärk:

- korrata puid ja puulehti
- korrata tähestiku ja numbreid 1–10

Õpitulemused:

- õpilane oskab nimetada eesti keele tähti
- õpilane oskab nimetada puid ja eristab neid puulehe abil

Eelteadmised: puude nimetused, numbreid 1–10, tähestik

Teema sõnavara: *puuleht, sügis, puu, kask, tamm, pihlakas, kastanipuu*

Eeltöö: sõnavara piltkaardid (õpilastel on kergem seostada pilti ja sõna)

Soovitused tunni läbiviimiseks:

I. Häälustus

- Alusta tundi sügise tunnuste kordamisest.
- Korda õpilastega puid ja nende lehti.
- Jutusta õpilastele, miks sügisel puulehed langevad.

II. Õppimine-harjutamine

- Anna õpilastele ülesanne korjata erinevaid puulehti ja nimetada neid.
- Anna igale õpilasele tööleht täitmiseks, kus õpilane saab korrata tähti, numbreid ja lahendada salasõna.

III. Kordamine-kinnistamine

Lõpeta tund aruteluga, kus õpilased kordavad puulehti ja jutustavad, miks lehed langevad. Mõtlevad puulehtede tähtsusest loodusele ja inimestele.

Miks puulehed sügisel langevad? Miks langenud lehed on olulised looduses?

Tööleht 4

Teema „Sügisene muster“

Lõiming: loodusõpetus ja matemaatika

Eesmärk: õpetada õpilastele loogilist mõtlemist ja järjestamise oskust

Õpitulemused:

- õpilane arendab oma loogilist mõtlemist
- õpilane arendab oma järjestamisoskust

Eelteadmised: muster, järjestamise oskus

Teema sõnavara: *muster, järjestamine, kastanimuna, tammetõru, puuleht, päike, tilk, puu, orav, tigu, jänes*

Eeltöö: sõnavara piltkaardid (õpilastel on kergem seostada pilti ja sõna), kaardid erinevate muustritega

Soovitused tunni läbiviimiseks:

I. Häälestus

Alusta tundi sügise tunnuste kordamisest. Seleta õpilastele, mis on muster, too näide loodusest (leia enda ümbruses või koosta erinevate mustritega kaardid).

II. Õppimine-harjutamine

- Anna õpilasele võimalus leida muster õues.
- Anna igale õpilasele tööleht täitmiseks ja tunni teema kordamiseks.

III. Kordamine-kinnistamine

Lõpeta tund aruteluga, kus õpilased jagavad oma mustriteid a, mis oli õues leitud.

Milliseid mustreid sa õues nägid? Kus sa neid nägid?

Tööleht 5

Teema „Leia, leia, kes/mis see on!“

Lõiming: loodusõpetus ja matemaatika

Eesmärk: arendada õpilaste loendamisoskust

Õpitulemused: õpilane oskab loendada

Eelteadmised: numbrid 1–10

Teema sõnavara: *orav, puukänd, siil, tigu, seen, puuleht, tammetõru, vihmauss*

Eeltöö: sõnavara piltkaardid (õpilastel on kergem seostada pilti ja sõna), numbrikaardid

Soovitused tunni läbiviimiseks:

I. Häälestus

- Alusta tundi numbrite 1–10 kordamisega (kasuta numbrikaarte).
- Rühmita õpilased. Mängi mängu „Leia, loe, näita“. Näita õpilastele numbrikaarte ja lase neile leida midagi, mis vastab numbritele. Õpilasel on vaja seda sulle näidata.

II. Õppimine-harjutamine

- Anna igale rühmale tööleht.
- Õpilased peavad leidma pildilt kui palju on oravaid, puukände, siile, tiguseid, seeni, puulehti, tammetõrusid, vihmausse.

III. Kordamine-kinnistamine

Lõpeta tund aruteluga, kus õpilased saavad tuua loendamisnäited oma elust.

Kuidas loendamine aitab sind koolis? Kuidas loendamine aitab sind kodus?

Tööleht 6

Teema „Mesilane ja sipelgas“

Lõiming: matemaatika ja eesti keel

Eesmärk: praktiseerida aritmeetilisi tehteid ja loogilist mõtlemist

Õpitulemused: õpilased arvutavad liitmist ja lahutamist kümne piires

Elteadmised: õpilased arvutavad kümne piires

Teema sõnavara: *liitmine, lahutamine, mesilane, sipelgas, lill, puuleht*

Eeltöö: numbrikaardid

Soovitused tunni läbiviimiseks:

I. Häälestus

Alusta tundi numbrite kordamisega. Korda õpilastega liitmise ja lahutamise tehteid.

II. Õppimine-harjutamine

Rühmita õpilased ja anna igale rühmale tööleht täitmiseks. Õpilastel tuleb leida teatud vastusega tehted, et aidata mesilasel ja vihmaussil leida õige tee.

III. Kordamine-kinnistamine

Lõpeta tund, paludes õpilastel koostada klassikaaslastele oma liitmise ja lahutamise aritmeetiline ülesanne.

Koosta liitmise ülesanne kümne piires. Koosta lahutamise ülesanne kümne piires.

Tööleht 7

Teema „Oktoober on sügiskuu“

Lõiming: eesti keel ja kunstiõpetus

Eesmärk: arendada õpilastes lugemis- ja jutustamisoskust ning käelist tegevust

Õpitulemused:

- õpilane loeb ja mõistab teksti
- õpilane oskab teksti ümber jutustada

Elteadmised: sügiskuud, ilmanähtused

Teema sõnavara: *sügis, sügiskuud, oktoober, värvikirev, rändlinnud, vihm, siil*

Eeltöö: lisatöölehe printimine, käärid, liim

Soovitused tunni läbiviimiseks:

I. Häälestus

Alusta tundi arutlemisega oktoobrikuule iseloomulike tunnuste üle.

II. Õppimine-harjutamine

- Anna iga õpilasele tööleht. Õpilane loeb teksti, mõistab.
- Rühmita õpilased. Palu jutustada teksti oma rühmas.
- Anna igale õpilasele lisatööleht ja palu täita teine ülesanne, kus õpilane lõikab pildi välja, kleebib pildi õigesti ning värvib.

*Kui õpilased said tunnitööga hästi hakkama, palu neil koostada jutt pildi järgi ja jutustada seda klassikaaslastele.

III. Kordamine-kinnistamine

Lõpeta tund aruteluga, kus õpilased jutustavad looduse muutumisest oktoobris ja võrdlevad omavahel septembri- ja oktoobrikuud.

Mida teeb siil sügisel? Kas siil valmistub talveks?

Tööleht 8

Teema „Novembrikuu ilmastik ja loodus“

Lõiming: loodusõpetus, kunst ja eesti keel

Eesmärk: arendada õpilaste lugemis- ja arusaamise oskust

Õpitulemused:

- õpilane loeb soravalt teksti ja saab ümberjutustamisega hakkama
- õpilane mõistab teksti ja täidab ülesande teksti abil

Elteadmised: sügiskuud, ilmastikunähtused.

Teema sõnavara: *sügis, november, tuul, öö, päev, puulehed, kollane, punane, oranž, värviline, maha langema, raagus.*

Eeltöö: Sõnavara piltkaardid (õpilastel on kergem seostada pilti ja sõna)

Soovitused tunni läbiviimiseks:

I. Häälestus

Alusta tundi jutuga sügisilmast ning korda sügiskuid.

II. Õppimine-harjutamine

- Anna iga õpilasele tööleht täitmiseks.
- Õpilane loeb teksti ja jutustab looduse muutumisest novembrikuus.
- Õpilane loeb järgmist teksti ja värvib pildi teksti põhjal.

III. Kordamine-kinnistamine

Lõpeta tund aruteluga, kus õpilased jutustavad looduse muutumisest novembrikuus ja võrdlevad omavahel kolme sügiskuud.

Mis muutus toimub looduses novembris? Milline on ilm novembrikuus?

Tööleht 9

Teema „Arvutamine ja kujundite moodustamine“

Lõiming: loodusõpetus, matemaatika ja käsitöö

Eesmärk:

- arendada arvutamisoskust
- õppida kasutama sügismaterjale loovates tegevustes

Õpitulemused:

- õpilane mõistab aritmeetilisi tehteid.
- õpilane mõistab, kuidas kasutada looduslike materjale kunstiprojektides

Eelteadmised: liitmine ja lahutamine kümne piires, teadmine looduslikest materjalidest

Teema sõnavara: *liitmine, lahutamine, kastanimuna, tammetõru, meisterdamine*

Eeltöö: sõnavara piltkaardid (õpilastel on kergem seostada pilti ja sõna), numbrikaardid

Soovitused tunni läbiviimiseks:

I. Häälestus

Alusta tundi numbrite kordamisega ja arvutusülesandega.

II. Õppimine-harjutamine

- Anna igale õpilasele tööleht ja palu lahendada esimene ülesanne.
- Näita õpilastele kastanipuud ja kastanimune ning seda, kuidas võiks kastanimunadest erinevaid kujundeid moodusta. Palu õpilastel jätkata töölehe täitmist.

III. Kordamine-kinnistamine

Lõpeta tund arvutusülesande kordamisega. Palu õpilastel jagada oma kujundit teiste õpilastega ning näidata oma metsloomi, seejärel tutvustada enda tööd.

Kes see on (metsloom)? Mida ta teeb sügisel? Kas ta magab talvel?

Tööleht 10

Teema „Talvised tegevused“

Lõiming: eesti keel ja kunst

Eesmärk: arendada õpilaste lugemis- ja kirjutamisoskust

Õpitulemused: õpilased oskavad nimetada talviseid tegevusi

Elteadmised: teadmised talvest

Teema sõnavara: *talv, lumi, lumehanged, kelgutama, suusatama, uisutama*

Eeltöö: sõnavara piltkaardid (õpilastel on kergem seostada pilti ja sõna)

Soovitused tunni läbiviimiseks:

I. Häälestus

- Alusta tundi talvejutuga.
- Jutusta talvelõbustusest.
- Palu õpilastel pantomiimi abil näidata talve lõbustusi.

II. Õppimine-harjutamine

Anna igale õpilasele tööleht täitmiseks.

III. Kordamine-kinnistamine

Lõpeta tund arutlemisega, kus õpilased saavad jutustada talvelõbustusest ja näidata oma joonistusi.

Milline on sinu lemmik talvelõbustus? Miks see sulle meeldib?

Tööleht 11

Teema „Talvekuud ja metsloomade elu“

Lõiming: eesti keel ja loodusõpetus

Eesmärk:

- arendada lugemis- ja arusaamise oskust
- tutvuda metsloomade ja lindude eluga talvel

Õpitulemused: õpilane mõistab, millised loomad ja linnud elavad Eesti metsades ja kuidas nad talvituvad.

Elteadmised: teadmised metsloomadest ja lindudest .

Teema sõnavara: *metsloom, lind, mets, talv, kohanema, karu, siil, mäger, kährik, rasv, toit, nahk*

Eeltöö: sõnavara piltkaardid (õpilastel on kergem seostada pilti ja sõna).

Soovitused tunni läbiviimiseks:

I. Häälestus

- Alusta tundi talvejutuga.
- Korda talvekuid.
- Tutvusta ja räägi metsloomadest ja lindudest.

II. Õppimine-harjutamine

- Anna igale õpilasele tööleht täitmiseks.
- Kontrolli vastused.

III. Kordamine-kinnistamine

Lõpeta tund arutlemisega loomade kohanemisvõimest talvel.

Mida teevad loomad ja linnud talvel? Miks mõned loomad talvel rändavad?

Tööleht 12

Teema „Metsloomad“

Lõiming: matemaatika ja eesti keel

Eesmärk: arendada õpilaste arvutamisoskust ja probleemi lahendamise oskust

Õpitulemused:

- õpilane mõistab suuruse võrdlust
- oskab leida sõna sõnarägistikus

Eelteadmised: suuruse võrdlemine, sõnavara

Teema sõnavara: *kuusk, madal, kõrge, öökull, jänes, karu, kährik, mäger, hunt, rebane, siil, väike, keskmine, suur, madal, kõrge*

Eeltöö: sõnavara piltkaardid (õpilastel on kergem seostada pilti ja sõna)

Soovitused tunni läbiviimiseks:

I. Häälestus

- Alusta tundi võrdluse teemaga ja sõnavaraga (väike, keskmine, suur, madal, kõrge).
- Palu õpilastel leida enda vaateväljast, mis on väike, mis on suur, mis on keskmine.

II. Õppimine-harjutamine

- Korda õpilastega metsloomi ja arutle, kes on suurem, kes on väiksem.
- Anna igale õpilasele tööleht täitmiseks.

- Kontrolli vastuseid.

III. Kordamine-kinnistamine

Lõpeta tund arutlemisega, kus õpilased eristavad võrdlusastmeid.

Kumb on suurem, kas karu või siil? Kumb on väiksem, kas hunt või jänes?

Tööleht 13

Teema „Võrdlemine“

Lõiming: matemaatika ja loodusõpetus

Eesmärk: arendada õpilaste arvutamise- ja võrdlemisoskust

Õpitulemused: õpilane võrdleb arvu viieteistkümne piires

Elteadmised: numbrid 1–15, võrdluse oskus, sõnavara

Teema sõnavara: *on suurem kui, on väiksem kui, on võrdne, siil, jänes, käbi, kuusk, kelgud, uisud, pilv, suusad*

Eeltöö: sõnavara piltkaardid (õpilastel on kergem seostada pilti ja sõna)

Soovitused tunni läbiviimiseks:

I. Häälestus

- Alusta tundi võrdluse teemaga ja sõnavaraga (*on suurem kui, on väiksem kui, on võrdne*).
- Näita õpilastele numbrite kaarte ja palu neid võrrelda.

II. Õppimine-harjutamine

- Anna igale õpilasele tööleht täitmiseks.
- Jaga õpilased paardesse ja anna neile võimalus kontrollida tööd ise.

III. Kordamine-kinnistamine

Lõpeta tundi arutlemisega, kuidas läks töölehe täitmine ja kontroll. Palu õpilastel võrrelda esemeid, mis on teie ümbruses.

Nimeta/näita mulle ese mis on suurem kui lumepall? Nimeta/näita ese mis on madalam kui puu?

Tööleht 14

Teema „Jalutuskäik“

Lõiming: matemaatika ja eesti keel

Eesmärk: arendada õpilaste arvutamisoskust

Õpitulemused: õpilane mõistab täiskümnetega lahutamist ja liitumist

Eelteadmised: täiskümned

Teema sõnavara: *täiskümned, liitumine, lahutamine, lumememm, lumeingel*

Eeltöö: sõnavara piltkaardid (õpilastel on kergem seostada pilt ja sõna), numbrikaardid

Soovitused tunni läbiviimiseks:

I. Häälestus

- Alusta tundi täiskümnete kordamisega (kasuta numbrikaarte).
- Näita õpilastele erinevaid matemaatilisi tehteid arvutamiseks.
- Õpilased arvutavad suuliselt.

II. Õppimine-harjutamine

- Rühmita õpilasi ja anna igale rühmale tööleht täitmiseks.
- Õpilastel tuleb leida teatud vastusega tehted, et aidata mesilasel ja vihmaussil leida õige tee.

III. Kordamine-kinnistamine

Lõpeta tund, paludes õpilastel koostada oma liitmise ja lahutamise aritmeetiline ülesanne klassikaaslastele.

Koosta liitmine täis kümnendiku ülesanne. Koosta lahutamise täis kümnendiku ülesanne.

Tööleht 15

Teema „Trips-traps-trull“

Lõiming: matemaatika, eesti keel

Eesmärk: arendada õpilaste loogilist mõtlemist ja oskust mustreid ära tunda

Õpitulemused: õpilane suudab ära tunda ja jätkata erinevaid mustreid

Eelteadmised: põhiteadmised muustritest

Teema sõnavara: *muster, ruut, ring, kolmnurk, täht, süda*

Eeltöö: sõnavara piltkaardid (õpilastel on kergem seostada pilti ja sõna), kujundi pildid

Soovitused tunni läbiviimiseks:

I. Häälestus

Alusta tundi kujundi kordamisest. Tuleta meelde, mis on muster. Too näide piltide abil.

II. Õppimine-harjutamine

Jaga õpilased paarideks ja anna igale paarile üks tööleht täitmiseks.

III. Kordamine-kinnistamine

Lõpeta tund aruteluga, kus õpilased jagavad oma muljeid pärast „trips-traps-trull“ mängu. Palu õpilastel kujundada lume peale oma muster.

Kuidas meeldis „trips-traps-trulli“ mängida? Mis oli kõige huvitavam?

Tööleht 16

Teema „Jalajälje mõõtmine“

Lõiming: matemaatika ja loodusõpetus

Eesmärk:

- arendada õpilastel mõõtmise põhimõtete tundmist
- arendada võrdlemisoskust

Õpitulemused:

- õpilane mõistab, kuidas mõõta mõõdulindiga
- õpilane mõistab võrdlusastmeid

Eelteadmised: põhiteadmised mõõtmisest

Teema sõnavara: *mõõtma, mõõdulint, sentimeeter, suurem, väiksem*

Eeltöö: mõõdulint

Soovitused tunni läbiviimiseks:

I. Häälustus

Alusta tundi mõõdulinti näidates ja selgitades, miks on oluline mõõta ja millal seda oskust on vaja.

II. Õppimine-harjutamine

- Näita õpilastele kuidas on vaja mõõta.
- Lase neil mõõta teineteist (pea, kael, käed, jalad).
- Anna igale õpilasele tööleht täitmiseks.
- Kontrolli töölehe täitmist.

III. Kordamine-kinnistamine

Lõpeta tundi arutlemisega, kuidas õpilastele meeldis mõõdulindiga töötada, miks on oluline teada, kuidas on vaja mõõta ning millal seda oskust on vaja.

Kuidas teile meeldis mõõdulindiga töötada? Miks on oluline täpselt mõõta?

Tööleht 17

Teema „Lumememm“

Lõiming: eesti keel ja kunst

Eesmärk: arendada õpilaste käelist osavust ja loovust

Õpitulemused:

- õpilane mõistab joonistamisülesannet
- õpilane mõistab, kuidas lund kasutada, et ehitada kujundit

Eelteadmised: lumememme joonistamise põhimõtted

Teema sõnavara: *lumememm, lund, ehitama, joonistama, põhivärvid*

Eeltöö: sõnavara piltkaardid (õpilastel on kergem seostada pilti ja sõna)

Soovitused tunni läbiviimiseks:

I. Häälestus

Alusta tundi assotsiatsiooniahelaga. Ütle õpilastele sõna „Talv“ ja vii assotsiatsioonid sõnani „Lumememm“.

II. Õppimine-harjutamine

- Arutle õpilastega, mis on lumi?
- Küsi õpilaselt lumememme kehaehituse kohta (pea, kõht, käed, jalad). Lumememme riietus.
- Jaga õpilased paarideks. Anna igale paarile tööleht täitmiseks.

III. Kordamine-kinnistamine

Lõpeta tund lumememme vaatamisega. Palu igal paaril jutustada klassikaaslastele oma lumememmest.

Kuidas te oma lumememme iseloomu ja välimust kujundasite?

Tööleht 18

Teema „Kevade saabumine ja muutused looduses“

Lõiming: eesti keel ja matemaatika

Eesmärk:

- arendada õpilastel lugemis- ja teksti mõistmise oskust
- arendada ümberjutustamise oskust

- arendada täiskümnete võrdlemise oskust

Õpitulemused:

- õpilane mõistab kevade tunnuseid ja muutusi
- õpilane mõistab võrdlemist

Eelteadmised: põhiteadmised kevadest ja täiskümnetest

Teema sõnavara: kevad, loodus, soojus, lumi sulab, ärkama, lill

Eeltöö: sõnavara piltkaardid (õpilastel on kergem seostada pilti ja sõna)

Soovitused tunni läbiviimiseks:

I. Häälestus

- Alusta tundi arutlemisega kevade märkidest õpilaste endi kogemuse põhjal.
- Korda õpilastega täiskümneid ja täiskümnete võrdlemist.
- Korda õpilastega eesti keele tähestikku.

II. Õppimine-harjutamine

- Anna iga õpilasele tööleht täitmiseks.
- Vali 2–3 õpilast, kes jutustavad kevade juttu.
- Lase õpilastel tööleht lõpetada.
- Kontrolli salasõna.

III. Kordamine-kinnistamine

Lõpeta tundi arutlemisega, kuidas kevad mõjutab loodust ja inimesi.

Kuidas kevadel muutub loodus? Kuidas mõjutab kevade saabumine inimeste meeleolu?

Tööleht 19

Teema „Kevade tunnused“

Lõiming: eesti keel ja matemaatika

Eesmärk:

- arendada õpilaste oskust pöörata tähelepanu detailidele ja õigesti tajuda pilti kui tervikut
- arendada õpilaste lugemis-, mõistmis- ja jutustamisoskust

Õpitulemused:

- õpilane mõistab, kuidas on vaja leida erinevust pildil

- õpilane loeb soravalt, mõistab teksti ja oskab jutustada

Eelteadmised: põhiteadmised kevadest

Teema sõnavara: kevad, päike, pilv, ärkama, imeline, kevadlilled, sinilill, ülane, paiseleht, nurmenukk

Eeltöö: sõnavara piltkaardid (õpilastel on kergem seostada pilti ja sõna), kaardid erinevusega

Soovitused tunni läbiviimiseks:

I. Häälustus

- Alusta tundi kevade tunnuse kordamisest.
- Näita õpilastele kaarte, kus on erinevus.
- Palu õpilastel erinevusi leida.

II. Õppimine-harjutamine

- Anna iga õpilasele tööleht täitmiseks.
- Kontrolli töölehe täitmist.

III. Kordamine-kinnistamine

Lõpeta tundi aruteluga kevadest ja kevadlilledest.

Millised on esimesed kevadlilled? Miks need just esimesena õitsema hakkavad?

Tööleht 20

Teema „Lepatriinu“

Lõiming: loodusõpetus ja matemaatika

Eesmärk:

- arendada aritmeetilisi tehteid
- arendada juhendi lugemise oskust

Õpitulemused: õpilane mõistab liitmist ja lahutamist

Eelteadmised: põhiteadmised liitmisest ja lahutamisest ja suunamisest (paremale, vasakule, ülesse, alla)

Teema sõnavara: liitmine, lahutamine, paremale, vasakule, ülesse, alla, lepatriinu, täpid, tiivad

Eeltöö: sõnavara piltkaardid (õpilastel on kergem seostada pilt ja sõna), suunamise kaardid

Soovitused tunni läbiviimiseks:

I. Häälustus

- Alusta tundi putukate kordamisest.

- Jutusta lepatriinust ja tema välimusest.
- Korda liitmist ja lahutamist.
- Korda suunamist kaartide abil.

II. Õppimine-harjutamine

- Anna igale õpilasele tööleht täitmiseks.
- Kontrolli töölehe täitmist.

III. Kordamine-kinnistamine

- Lõpeta tund arutlemisega lepatriinust ja tema välimusest.
- Mängi õpilastega suunamise mängu. Näita neile erinevaid kaarte suunamisega. Nad peavad õigesti liikuma.

Mis teeb lepatriinu äratuntavaks? Miks lepatriinud on kasulikud aias?

Tööleht 21

Teema Muinasjutt „Lepatriinu“

Lõiming: eesti keel ja kunst

Eesmärk:

- arendada lugemis- ja teksti mõistmise oskust
- arendada õpilase loovust ja kujutlusvõimet muinasjutu ja joonistamise abil

Õpitulemused:

- õpilane loeb soravalt
- mõistab loetut
- joonistab teksti põhjal

Eelteadmised: põhiteadmised lepatriinust

Teema sõnavara: *lepatriinu, täpid, tiivad, laisk, magama, tõrv, katus, väsima, tilk, tilkuma, ärkama, pesema, plekk*

Eeltöö: sõnavara piltkaardid (õpilastel on kergem seostada pilti ja sõna), värvilised pliatsid

Soovitused tunni läbiviimiseks:

I. Häälustus

Alusta tundi jutustust lepatriinust ja tema välimusest.

II. Õppimine-harjutamine

- Loe õpilastele tekst „Kuidas tekkisid lepatriinule täpid selga?“
- Esita õpilastele küsimusi teksti põhjal.

- Anna igale õpilasele tööleht täitmiseks.
- Kontrolli töölehe täitmist.

III. Kordamine-kinnistamine

Palu õpilastel vastata küsimusele teksti järgi.

Miks lepatriinu otsustas kodus remonti teha?

Kuidas tekkisid lepatriinule täpid selga?

Tööleht 22

Teema „Kevadine salakiri“

Lõiming: eesti keel ja matemaatika

Eesmärk:

- arendada aritmeetiliste tehete lahendamist
- arendada seostamist pildi ja tähega

Õpitulemused:

- õpilane oskab arvudest koostada aritmeetilisi tehteid
- õpilane mõistab pildi ja tähe seostamist

Eelteadmised: põhiteadmised liitmisest ja lahutamisest, eesti keele tähestik

Teema sõnavara: *liitmine, lahutamine, lill, vihmauss, puu, vikerkaar, päike, lepatriinu, tilk, pilv, kuu, mesilane, sipelgas, lind, välk*

Eeltöö: sõnavara piltkaardid (õpilastel on kergem seostada pilti ja sõna), numbrikaardid

Soovitused tunni läbiviimiseks:

I. Häälustus

- Alusta tunni liitmise ja lahutamise kordamisest. Kasuta numbrite kaarte kordamiseks.
- Korda eesti keele tähestiku.

II. Õppimine-harjutamine

- Anna igale õpilasele tööleht täitmiseks
- Kontrolli töölehe täitmist ja salakirja.

III. Kordamine-kinnistamine

- Lõpeta tundi salakirja kirjutamisega.
- Paku õpilastele välja mõelda oma salakiri.

Mis on salakiri? Kuidas ja millal sa saad salakirja kasutada?

Tööleht 23

Teema „Liblikas“

Lõiming: matemaatika ja kunst

Eesmärk: arendada õpilase oskust joonistada pilti šabloonil põhjal

Õpitulemused: õpilane mõistab sammude lugemist ja šabloonil abil joonistamist

Eelteadmised: põhiteadmised peegeldamisest, arvutamisest

Teema sõnavara: *numbrid, liblikas*

Eeltöö: sõnavara piltkaardid (õpilastel on kergem seostada pilti ja sõna)

Soovitused tunni läbiviimiseks:

I. Häälestus

- Alusta tundi liblikate jutust ja tema välimusest.
- Proovi õpilastega sammude abil joonistada ruut, ring ja kolmnurk.

II. Õppimine-harjutamine

- Anna õpilastele töölehe täitmiseks.
- Kontrolli töölehe täitmist.

III. Kordamine-kinnistamine

Tundi lõpetades palu õpilastel joonistada oma pilt täppide abil.

Kas sulle meeldis joonistada täppide abil? Kas see on lihtsam, kui joonistada valgel paberil?

Tööleht 24

Teema „Puud ja metsad“

Lõiming: loodusõpetus ja eesti keel

Eesmärk: arendada õpilaste teadmisi puuliikide kohta

Õpitulemused: õpilane eristab erinevaid puid

Eelteadmised: põhiteadmised puuliikidest

Teema sõnavara: *mänd, männik, kuusk, kuusik, kask, kaasik, tamm, tammik, haab, haavik*

Eeltöö: sõnavara piltkaardid (õpilastel on kergem seostada pilti ja sõna)

Soovitused tunni läbiviimiseks:

I. Häälestus

- Alusta tundi puuliikide kordamisega.
- Näita õpilastele sõnavara kaarti ja jutusta sellest puust.

II. Õppimine-harjutamine

- Anna õpilasele tööleht täitmiseks.
- Kontrolli töölehe täitmist.

III. Kordamine-kinnistamine

Lõpeta tund küsimustega, milline puu on õpilase lemmik ja mida ta teab sellest puust. Mis on sinu lemmikpuu? Kuidas mõjutab aasta-aeg sinu lemmikpuu välimust?

Tööleht 25

Teema „Puutüvi laius“

Lõiming: loodusõpetus ja matemaatika

Eesmärk:

- arendada õpilastes mõõtmise oskusi
- arendada õpilaste kunstilist väljendusoskust

Õpitulemused:

- õpilane oskab mõõta mõõdulindiga
- õpilane oskab eristada puu tüve mustri põhjal

Eelteadmised: põhiteadmised mõõtmisest ja mõõdulindi kasutamisest

Teema sõnavara: *mõõtma, mõõdulint, puutüvi, kask, kastanipuu, tamm, haab*

Eeltöö: sõnavara piltkaardid (õpilastel on kergem seostada pilti ja sõna)

Soovitused tunni läbiviimiseks:

I. Häälestus

- Alusta tundi puude kirjeldamisest .
- Arutle õpilastega, miks on iga puu tüvel erinev laius ja muster.

II. Õppimine-harjutamine

- Anna õpilastele tööleht täitmiseks.
- Kontrolli töölehe täitmist.

III. Kordamine-kinnistamine

Lõpeta tund arutlemisega, miks on iga puu tüvi erinev laius ja muster.

Mis mõjutab puu kasvu kiirust ja laius? Miks igal puul on oma tüvemuster?

3.3. Õpetajate tagasiside õppekomplektile

Olen küsinud kogunud algklassi õpetajatelt tagasisidet õppekomplekti kohta. Küsitlusest võtsid osa algkooli erinevate klasside õpetajad, kes töötavad koolis 2 kuni rohkem kui 20 aastat. Järgnevalt on koostatud ülevaade töölehtede kogumikule antud tagasisidest. Seda kogumikku on hinnatud kõrgelt selle mitmekülsuse ja praktilisuse tõttu.

Õpetajate tagasisidest ilmneb, et töölehed on suurepärane vahend õpetajatele, et toetada õpilasi erinevates ainetes nagu eesti keel, matemaatika ja loodusõpetus. Eriti peeti oluliseks nende kasutust eestikeelse õppe kontekstis, kus keeleõpe on lõimitud aineõppega, mis muudab töölehed väga asjakohaseks. Samuti kiideti, et töölehtede kogumik hõlmab aastaegade teemat, pakkudes õpetajatele materjale, mida saab kasutada terve õppeaasta vältel.

Oli ka hinnatud töölehtede mitmekesised kasutusvõimalusi, mis võimaldavad õpetajal neid kasutada õuesõppe raames ja halva ilma tõttu korral ka klassiruumis. Ülesanded on struktureeritud alates lihtsamatest kuni keerulisemateni, aidates õpilastel teemade mõistmisel järk-järgult süveneda. Töölehtede kasutamine toetab õpilaste iseseisvat õppimist, aidates neil luua seoseid õpitu ja igapäevaelu vahel.

Visuaalselt on töölehed tagasisidet andnud õpetajatele nauditavad muu hulgas kasutatud piltide tõttu, mis lihtsustab õppimist. Ülesanded nagu anagrammid, piltmõistatused, tähesegadikud ja ristsõnad on osutunud õpilaste seas populaarseks, mistõttu need on olulised ka õpetaja töövahendite hulgas. Õpilaste jaoks on oluline, et „töölehtedel on erinevad ülesanded, tekstid on lühikesed, st et õpilasel ei teki hirmu, et ta ei jõua seda läbi lugeda“.

Kogumiku töölehed on keskendunud peamiselt keeleõppele, mis on seotud loodusõpetusega, matemaatika ja teiste ainete õppega. Töölehtede ülesehitust peeti loogiliseks ja järjepidevaks, õpilaste järkjärgulist arengut toetavaks. Tähelepanu juhiti töölehte lõpetava enesehinnangu kohta ja anti põhjendatud soovitusi selle muutmiseks. Töölehtede komplekt on esitatud soovitude põhjal tehtud muudatustega.

Kokkuvõtteks võiks öelda, et töölehtede komplekt on saanud positiivse üldhinnangu. See on sobilik, praktiline, lapsesõbralik ning huvitav esimeses kooliastmes kasutamiseks. Ülesanded on mitmekesised, erinevad ning kooskõlas õppeprogrammiga ja toetavad õpilaste teadmiste omandamist. Töölehed toetavad eesti keele sõnavara õppimist ja keeleoskuse arendamist, mis seoses eestikeelsele õppele üleminekul on aktuaalne ning kujutab endast tagasiside põhjal suurt panus õpetajate tööriistakasti.

Kokkuvõte

Magistritöö põhiajend oli praktiline vajadus toetada õpetajaid õuesõppe korraldamisel, lõimides üldõpetust ja liikumist esimese klassi teise emakeelega õpilastele. Töö eesmärk oli välja töötada esimese klassi õpilastele lõimitud töölehed, et toetada aktiivset õppimist õues terve õppeaasta jooksul.

Magistritöö teoreetilises osas anti ülevaade lähenemisviisidest lõimitud õppe korraldamiseks: üldõpetusest, LAK-õppest, õuesõppest ja selle vormidest, õuesõppe seostest liikumise ja aju töötamise vahel. Samuti anti ülevaade õppematerjalide koostamise alustest. On mitmeid viise, kuidas korraldada lõimitud õpet. Üldõpetuse raames loovad õpetajad õpikeskkonna, mis on tihedalt seotud õpilaste igapäevase eluga, peegeldades nende tegelikke kogemusi ja vajadusi. Õpilane suudab luua seoseid õppesisu ja igapäevaelu vahel. Lõimitud õppes on kaks olulist eesmärki: ainesisu omandamine ning võõrkeeleoskuse paralleelne arendamine. LAK-õppe tuumaks on see, et aineid õpetatakse ja õpitakse keeles, mis pole õppijate emakeel. Seetõttu on tähtis luua huvitavaid tegevusi ning situatsioone ka klassiruumist väljaspool. Selline õppimise formaat võimaldab õpilasel aktiivselt kasutada kõiki meeli, kuna väliskeskkonnas toimub järjepidev õppetegevus. Õuesõppe vormid on vaatlus, avastusõpe, õppekäik, õppemängud. Õuesõppel on märkimisväärne mõju funktsioneerimisele, kuna see võib toetada õpilaste keelearengu.

Õppekomplekti koostamiseks kasutati ADDIE mudelit (analysis, design, development, implementation, evaluation). See mudel hõlmab viit etappi: analüüs, disain, arendus, rakendamine ja hindamine. Uurimistöö käigus viidi läbi neli esimest etappi, kus neljandas etapis kasutati kogunud õpetajatelt saadud tagasisidet materjalide täiustamiseks. Viies etapp toimub 2024/2025. õppeaastal esimeses klassis, mil toimub õppematerjalide kasutamine õppetöös.

Magistritöös esitatud 25 töölehte on mõeldud nii koolialal kui ka väljaspool kooli kasutamiseks, integreerides teemasid, mis ühendavad erinevaid õppeaineid nagu eesti keel, loodusõpetus, matemaatika, kunst- ja tööõpetust.

Töölehed on kooskõlas riikliku õppekavaga, lihtsalt kasutatavad ja kohandatavad vastavalt erinevatele õuealadele ja õppevajadustele. Iga töölehega kaasnevad selged juhised, mis toetavad õpetajaid õuesõppe integreerimisel igapäevasse õppetöösse. Struktureeritud töölehed arendavad õpilaste keelearengut, teadmiste omandamist ja loovust.

Iga töölehe jaoks on välja töötatud kasutamise soovitusel, mis on esitatud raamituna. Seal on toodud teema, lõimitud ained, eesmärk, õpitulemused, õpilaste eelteadmised, teema

sõnavara, õpetaja eeltöö ja soovitusel läbiviimiseks, mis on jaotatud kolmeks faasiks: häälestus, õppimine-harjutamine ja kordamine-kinnistamine. Metoodiline materjal aitab õpetajal töölehti õuesõppes kasutada, rikastades õpilaste akadeemilist kogemust ja nende füüsilist ning üldist heaolu.

Lõpetuseks tahan mainida, et tänu uurimistööle olen saanud ühe kogemuse võrra rikkamaks. Magistritöö raames valminud õppematerjalid on mõeldud esimese klassi õuesõppeks, kuid õppematerjalid on alati arendatavad, võimaldades õpetajal neid vastavalt vajadusele kohendada või täiendada.

Kirjandus

Alunurm, Aina. 2019. *Johannes Käisi pedagoogiline pärand koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava kontekstis ning lõimituna looduskasvatuse ja rahvakultuuriga. Lasteaiaõpetajate eesti keele õppeseminar „Kus on kodukoht? Eesti keel mitmekultuurilises lasteaias.“* https://www.folklore.ee/kp/lp/2019/A_Alunurme.pdf. (24.02.2024).

Artma, Irene. 2021. Õppimine algab ühisosa leidmisest. Näited õpetaja igapäevatööst. In Inge Raudsepp (eds.), *Lõimiv koostöö koolis ja lasteaias*, 36–39. Haridus- ja Noorteamet.

Becker, Christoph, Gabriele Lauterbach, Sarah Spengler, Ulrich Dettweiler & Filip Mess. 2017. Effects of regular classes in outdoor education settings: A systematic review on students' learning, social and health dimensions. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 14, no. 5: 485. <https://doi.org/10.3390/ijerph14050485>.

Bento, Gabriela & Gisela Dias. 2017. The importance of outdoor play for young children's healthy development. *Porto Biomedical Journal* Vol. 2 No. 5. 157–160.

Bølling, Mads, Gertrud Ursula Pfister, Erik Mygind & Glen Nielsen. 2019. Education outside the classroom and pupils' social relations? A one-year quasi-experiment. *International Journal of Educational Research* Vol. 94. 29–41.

Castronova, Joyce A. 2000. Discovery Learning for the 21st Century: What is it and how does it compare to traditional learning in effectiveness in the 21st Century? https://www.academia.edu/10871733/Discovery_Learning_for_the_21st_Century_What_is_it_and_how_does_it_compare_to_traditional_learning_in_effectiveness_in_the_21st_Century. (27.02.2024).

Cenoz, Jasone, Fred Genesee & Durk Gorter. 2014. Critical Analysis of CLIL: Taking Stock and Looking Forward. *Applied Linguistics* Vol. 35 No.3. 243–262.

Coyle, Do. 2008. Content and Language Integrated Learning Motivating Learners and Teachers. <http://blocs.xtec.cat/clilpractiques1/files/2008/11/slrcoyle.pdf>. (15.01.2024)

Coyle, Do, Philip Hood & David Marsh. 2010. *CLIL Content and Language Integrated Learning*. Cambridge: Cambridge University Press.

Dahlgren, Lars Owe, Sverre Sjölander, Jan Paul Strid & Andres Szczepanski. 2009. *Õuesõppe pedagoogika kui teadmiste allikas – lähiümbrusest saab õpiõu*. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus.

Dale, Liz, Wibo van der Es & Rosie Tanner. 2011. *LAK-õppest õpetajale*. <https://www.innove.ee/wpcontent/uploads/2018/12/LAK-õppest-õpetajale.pdf>. (15.01.2024)

Darn, Steve. 2006. *Content and Language Integrated Learning (CLIL) A European Overview*. Turkey: Izmir Univeristy of Economics.

Dring, Colin, Sandy Y. H. Lee & Candice A Rideout. 2020. Public school teachers' perceptions of what promotes or hinders their use of outdoor learning spaces. *Learning Environments Research* Vol. 23.369–378.

Eisen, Ferdinand. 1999. *Valik Johannes Käisi töid. Kodulugu, üldõpetus, loodusõpetus*. Toim. K. Leht. Tallinn: Valgus.

Fägerstam, Emilia & Jonas Blom. 2013. Learning biology and mathematics outdoors: Effects and attitudes in a Swedish high school context. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning* Vol. 13 No. 1. 56–75.

Gawlik-Kobylinska, Małgorzata. 2018. Reconciling ADDIE and Agile instructional design models— case study. *New Trends and Issues Proceedings on Humanities and Social Sciences* Vol. 5 No. 3. 14–21.

Haridus- ja Noorteamet. 2024. Keelekümblus. <https://harno.ee/keelekumblus>. (17.01.2024)

Harmer, Jeremy. 2007. *The Practice of English Language Teaching*. 4th Edition. *Longman Handbooks for Language Teachers*. Harlow: Longman.

Häidkind, Pille, Kaili Palts, Jana Pillmann, Kairi Ennok, , Külli Villems & Tiina Peterson. 2014. *Lapse arengu hindamise ja toetamise juhendmaterjal koolieelsetele lasteasutustele*. Haridus- ja Teadusministeerium.

Kharod, Deepti & Maria Arreguín-Anderson, 2015. Wild Beginnings: How a San Antonio initiative instills the love of nature in young children. *International Journal of Early Childhood Environmental Education* Vol. 3 No. 1, 72–84.

Kin, Yeo Gee, Elizabeth Koh, John Lim & Bimelesh Wadhwa. 2012. Teacher Perceptions of Games in Singapore Schools. *Simulation and Gaming* Vol. 43 No. 1. 51–66.

Kitsnik, Mare. 2018. *Eesti keele kui teise keele õppematerjalide koostamise ja hindamise juhend*. Tartu: Tartu Ülikool.

Kubri, Kaie. 2021. Üldõpetusega läbi kolme aastakümne ja kolmekoolis. Elu muutev kohtumine Johannes Käisi üldõpetuse põhimõtetega. In Inge Raudsepp (eds.), *Lõimiv koostöö koolis ja lasteaias*, 58–62. Haridus- ja Noorteamet.

Krull, Edgar. 2000. *Pedagoogilise psühholoogia käsiraamat*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus

Kukk, Elva & Elina veering. 2006. *Teemavihik „Sügis“*. Kirjastus Muusika.

Kulderknup, Ene. 2008. *Õppe- ja kasvatusgevuse valdkonnad*. Kirjastus Studium.

Kuo, Ming, Matthew Browning & Milbert Penner. 2018. Do lessons in nature boost subsequent classroom engagement? Refueling students in flight. *Frontiers in Psychology* Vol. 8 No. 2253.

Kuusk, Tiina. 2008. Õppekava integratsiooni võimalusi.

https://web.archive.org/web/20180415022952id_/https://www.curriculum.ut.ee/sites/default/files/sh/juhend_6ppekava_integratsioon.pdf. (20.01.2024).

Käis, Johannes. 2004. *Kooliraamat*. Koost. F. Eisen. Tartu: Ilmamaa.

Kärtner, Piret, Lehte Tuuling, Lea Maiberg, Maibi Rikker & Elve Voltein. 2005. *Võõrkeeleõppe meetodid. Mängud ja harjutused*. Tartu Ülikooli Narva Kolledž.

Kärtner, Piret, Lehte Tuuling, Lea Maiberg, Maibi Rikker & Elve Voltein. 2006. *Õppematerjal koolieelsete lasteasutuste eesti keele kui teise keele õpetajate põhi- ja täiendkoolitusteks*. Tallinn : Integratsiooni Sihtasutus : Haridusprogrammide Keskus.

Leemet, Jaana & Ketter Leemet. 2021. Üldõpetus loob õppimise rõõmu. Kuidas me seda teeme? In Inge Raudsepp (eds.), *Lõimiv koostöö koolis ja lasteaias*, 48–57. Haridus- ja Noorteamet.

Liikuma Kutsuv Kool. 2016. *Kuidas koolis alustada õuesõppega?* <https://www.liikumakutsuvkool.ee/kuidas-alustada/>. (29.02.2024).

Malik, Alam Sher & Rukhsana Hussain H. Malik. 2011. Twelve tips for developing an integrated curriculum. *Medical Teacher* Vol. 33 No. 2. 99–104.

Marchant, Emily, E Charlotte Todd, Roxanne Cooksey & Samuel Dredge. 2019. Curriculum-based outdoor learning for children aged 9-11: A qualitative analysis of pupils' and teachers' views. *PLoS ONE* 14(5): e0212242. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0212242>.

Maurus *s.a.* Jutulinna 1. kooliastme õppekomplekt. <https://kirjastusmaurus.ee/jutulinn-1/>. (05.04.23).

McClintic, Sandra & Karen Petty. 2015. Exploring early childhood teachers beliefs and practices about preschool outdoor play: a qualitative study. *Journal of Early Childhood Teacher Education* Vol. 36 No.1. 24–43.

Mehisto, Peeter. 2008. CLIL Counterweights: Recognising and Decreasing Disjuncture in CLIL. *International CLIL Research Journal*, 93–119.

Mehisto, Peeter, María-Jesús Frigols, Kai Võlli & Hiie Asser. 2010. *Lõimitud aine- ja keeleõpe*. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda.

Meyer, Ulrike. 2008. In the name of identity: Teaching cultural awareness in the intercultural classroom. *Informacijos Mokslai/Information Sciences* Vol 45. 45–51.

Nugin, Kristina. 2013. *Üldõpetuse rakendamise lasteaias*. Tartu: AS Atlex.

Oberle, Eva, Megan Zeni, Fritha Munday & Mariana Brussoni. 2021. Support Factors and Barriers for Outdoor Learning in Elementary Schools: A Systemic Perspective. *American Journal of Health Education* 52(5):1-15.

Pérez-Cañado, Maria Luisa 2012. CLIL Research in Europe: Past, Present and Future. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism* Vol. 15 No.3. 315–341.

Petrovska, Sonja, Despina Sivevska & Oliver Cackov. 2013. Role of the Game in the Development of Preschool Child. *Procedia – Social and Behavioral Sciences* Vol. 92. 880 – 884.

Põhikooli riiklik õppekava. 2023. Riigi Teataja. <https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014020?leiaKehtiv>. (2.05.2024)

Oja, Mare s. a. Õppematerjali koostamise põhimõtted. Õpetajaraamat; <https://sites.google.com/view/sotsiaalopetajaraamat/õppematerjali-koostamise-põhimõtted>. (28.02.2024).

Rahmawati, Rukhaini Fitri, Muhamad Imaduddin, Arghob Khofya Haqiq, Achmad ali Fikri, Ulja Fawaida, , Dody rahayu Prasetyo, Chatree Faikhamata. 2020. Assessing Psychosocial Outdoor Learning Environment of Pre-service Science Teachers through The Field Trip Experiences. *Participatory Educational Research (PER)* Vol. 7 No. 2. 135–150.

Remmen, Kari Beate & Elisabeth Iversen. 2023. A scoping review of research on school-based outdoor education in the Nordic countries. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning* 23: 4. 433–451. DOI: 10.1080/14729679.2022.2027796.

Richards, Jack & Theodore Rodgers. 2006. *Approaches and Methods in Language Teaching*. Second Edition. Cambridge University Press.

Richmond, Dan, Jim Sibthorp, John, Sarah Annarella & Ferri Stepheni. 2018. Complementing classroom learning through outdoor adventure education: Out-of-school-time experiences that make a difference. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning* Vol. 18 No. 1. 36–52.

Roden, Judith. 2016. *Observation, Measurement and Classification*. Eds. H. Ward, & J. Roden. Teaching Science in the Primary Classroom. SAGE.

Romar, Jan-Erik, Ida Enqvist, Janne Kulmala, Jouni Kallio & Tuija Tammelin H. 2019. Physical activity and sedentary behaviour during outdoor learning and traditional indoor school days among Finnish primary school students. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning* Vol. 19 No. 1. 28–42.

Romar, Jan-Erik, Ida Endqvist, Janne Kulmala, Jouni Kallio, Tuija H Tammelin. 2017. Physical activity and sedentary behaviour during outdoor learning and traditional indoor school days among Finnish primary school students. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*. DOI: 10.1080/14729679.2018.1488594.

Riisalo, Inge, Heidi Sarapuu, Heli Tiits, Aino Valgma. 1998. *Koduloo õpetamisest I klassis. Metoodilisi soovitusi*. Tallinn: Kirjastus Valgus

Saarso, Gled-Airiin & Kairit Henno. 2013. *Aastaaegade võlu meisterdamisel: pori, lumi, liiv*. Tallinna Ülikooli pedagoogiline seminar. Tartu: Atlex

Sandell, Klas & Johan Öhman. 2010. Educational potentials of encounters with nature: Reflections from a Swedish outdoor perspective. *Environmental Education Research* Vol. 16 No. 1. 113–132.

Sillaots, Martin. 2011. Avastuslik õpe. <https://koolielu.ee/info/readnews/116848/avastuslik-ope>. (29.02.2024).

Sjöblom, Pia, Gunilla Eklund & Petra Fagerlund. 2023. Student teachers' views on outdoor education as a teaching method—two cases from Finland and Norway. *Journal of adventure education and outdoor learning* Vol. 23 No. 3. 286–300.

Tartu Ülikooli liikumislabor. 2022. *Liikumine, õppimine ja heaolu. Ülevaade teadusuuringutest ja parimatest praktikatest koolides*. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.

Tomlinson, Brian. 2012. Materials development for language learning and teaching. *Language Teaching*, 45 (2). 143–179.

Tomlinson, Brian. 2013. Developing Principles Frameworks for Materials Development. Eds. B. Tomlinson. *Developing Materials for Language Teaching. Second Edition*. London: Bloomsbury.

Tuuling, Lehte. 2013. *Õuesõpe – lõimitud aktiivse õppimise parim viis*. Koost. K. Nugin. Üldõpetuse rakendamine lasteaias. Tartu: AS Atlex.

Vihman, Maret. 2016. *Maastikumäng kui õppevorm*. Tartu: AS Atlex.

Villems, Anne, Marge Kusmin, Mari-Liis Peets, Toomas Plank, Marko Puusaar, Lehti Pilt, Merle Varendi, Eneli Sutt, Kerli Kusnets, Egle Kampus, Triin Marandi & Veronika Rogalevitš. 2012. *Juhend kvaliteetse õpiobjekti loomiseks*. Tallinn: Eesti Infotehnoloogia Sihtasutus.

Villems, Anne, Laine Aluoja, Marge Kusmin, Madli-Maria Naulainen, Lehti Pilt, Veronika Rogalevitš & Urmas Tokko. 2015. *Digitaaalse õppematerjali loomise soovitusel*. Hariduse Infotehnoloogia Sihtasutuse.

Waite, Sue. 2011. Teaching and learning outside the classroom: Personal values, alternative pedagogies and standards. *Education* Vol. 9 No. 1. 65–82.

White, Jan. 2019. *Playing and Learning Outdoors*. The Practical Guide and Sourcebook for Excellence in Outdoor Provision and Practice with Young Children. London: Routledge Publishing.

Widyastuti, Eri. 2019. *Using the ADDIE model to develop learning material for actuarial mathematics*. Journal of Physics: Conference Series, No. 1188, 012052. DOI:10.1088/1742-6596/1188/1/012052.

Yidirim, Günseli & Güzin Ösyilmaz Akamca. 2017. The effect of outdoor learning activities on the development of preschool children. *South African Journal of Education* Vol. 37 No. 2.

General education worksheet kit for organizing outdoor education in the first school year. Summary

The primary motivation for the master's thesis was the practical need to support teachers in organizing outdoor education by integrating general education and motion for Estonian non-speaking first-grade students. The aim of the work was to develop integrated worksheets for first-grade students to support outdoor active learning throughout the school year. These worksheets are intended for use both on school grounds and outside, integrating themes that combine various subjects such as Estonian language, Natural sciences, Mathematics, Arts and Crafts.

The theoretical part of the thesis provided an overview of approaches for organizing integrated learning, general education, CLIL (Content and Language Integrated Learning), outdoor education, forms of outdoor education, the relationship between motion and brain function during outdoor learning, and the basics of educational material composition. Several methods of organizing integrated teaching were discussed such as interdisciplinary connections, creating temporal coherence, combining subjects and theme-based integration. Within general education, teachers create a learning environment closely related to students' everyday lives, reflecting their real experiences and needs. Students are able to connect what is learned in the materials with everyday life. Integrated learning has two important objectives: acquiring subject content and simultaneously developing foreign language skills. The core of CLIL is that subjects are taught and learned in a language that is not the students' mother tongue. It is crucial to create engaging activities and situations beyond the classroom. This learning format allows students to actively use all their senses as continuous activity occurs in the external environment. Outdoor learning forms include observation, exploratory learning, field trips and educational games. Outdoor learning significantly impacts functioning as it can support students' language development.

The ADDIE model (analysis, design, development, implementation, evaluation) was used to develop the educational kit. This model encompasses five phases: analysis, design, development, implementation and evaluation. The research process involved the first four stages, where feedback from experienced teachers was used in the fourth stage to upgrade the materials. The fifth stage will take place in the 2024/2025 school year in the first grade, where the educational materials will be implemented.

The worksheets are aligned with the national curriculum, easy to use and adjustable to different outdoor areas and educational needs. Each worksheet includes clear instructions to support teachers in integrating outdoor education into daily teaching. The structured worksheets develop students' language skills, knowledge acquisition and creativity.

For each worksheet, usage recommendations are provided in a table format, detailing the topic, integrated subjects, objectives, learning outcomes, students' prior knowledge, vocabulary related to the topic, teacher's preparation and recommendations for implementation. The former is divided into three phases: tuning, learning-practicing and repeating-consolidation. The methodological material helps the teacher use the worksheets for outdoor education, enriching the students' academic experience and their physical and overall well-being.

In conclusion, I would like to mention that due to the research, I have become richer in experience. The educational materials developed within the framework of the master's thesis are intended for first-grade outdoor education, however the materials are always adjustable, allowing the teacher to customize or enhance them as needed.

SÜGIS

SÜGISEL VAHETAB LOODUS VÄRVI.

PUUD JA PÕÕSAD ON KIRJUD.

SÜGISEL VALMISTUB LOODUS TALVEKS.

ÕUES ON JAHE.

SAGELI SAJAB VIHMA.

RÄNDLINNUD LENDAVID LÕUNAMAALE.

SÜGISEL ON ÕUES

SOE

JAHE

SÜGISEL SAJAB

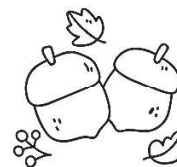
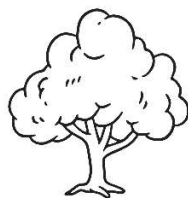
VIHMA

LUND

RÄNDLINNUD LENDAVID

LÕUNAMAALE

PÕHJAMAALE

TAMMETÕRU

PUU

VIHM

PUULEHT

ORAV

TÖÖLEHT OLI MINU
JAKS

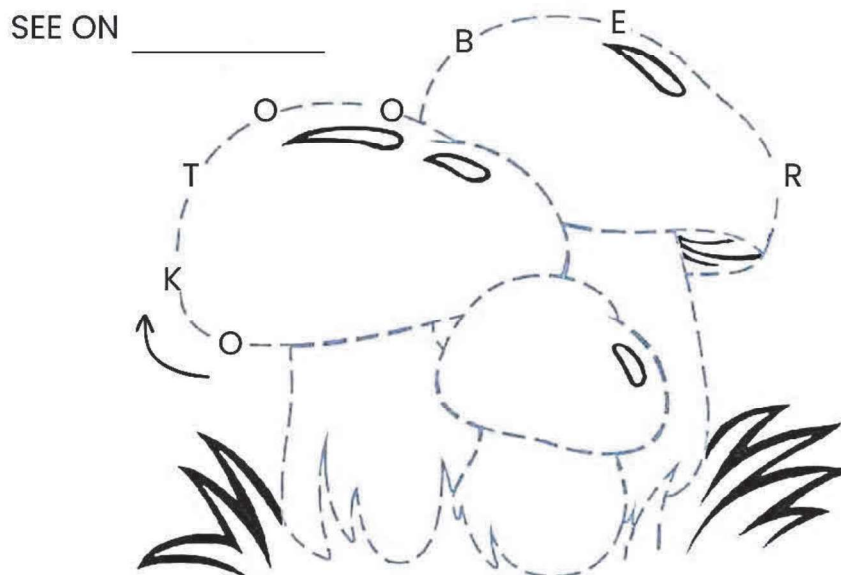

 LOE. JUTUSTA.

SÜGISEL ON +D PÄEVAD,
 SAJAB SAGELI.

 -ANNAB SOOJUST VÄHEM,
PANE JALGA!

 ÜHENDA TÄHED. SAAD TEADA ÜHE SÜGISKUU.

Allikas: <https://ru.pinterest.com/pin/465278205259419792/>

 TEE LÕPUNI. VASTA KÜSIMUSELE. VÄRVI.

MIS SEEN SEE ON? SEE ON _____

TÖÖLEHT OLI MINU
JAKS

Lisa 3. Tööleht 3.

TÖÖLEHT 3

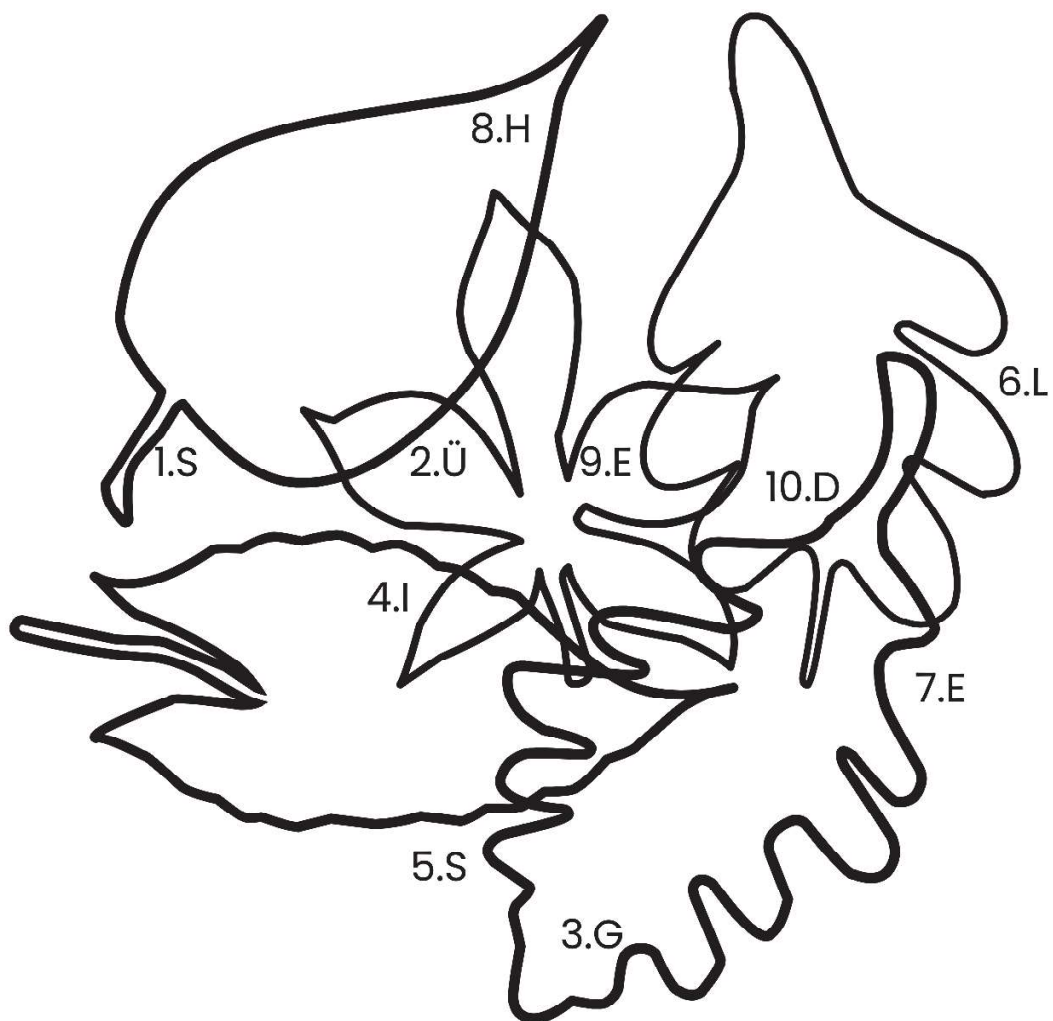

LEIA PILDI JUUREST TÄHT.

KIRJUTA TÄHT NUMBRI PEALE. MIS SÕNA SAAD?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

VÄRVI SÜGISLEHED.

TÖÖLEHT OLI MINU
JAOKS

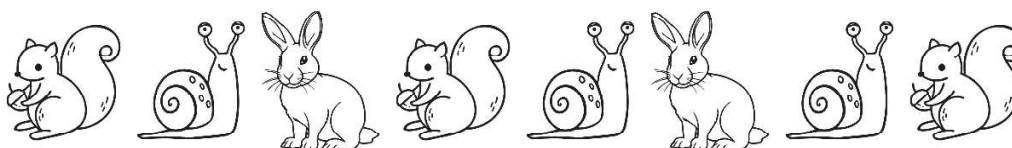
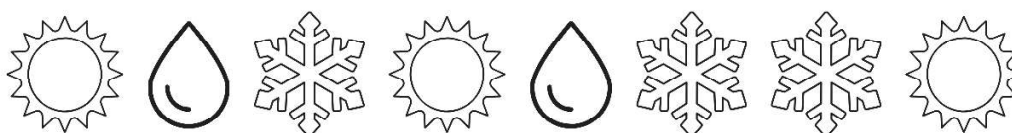
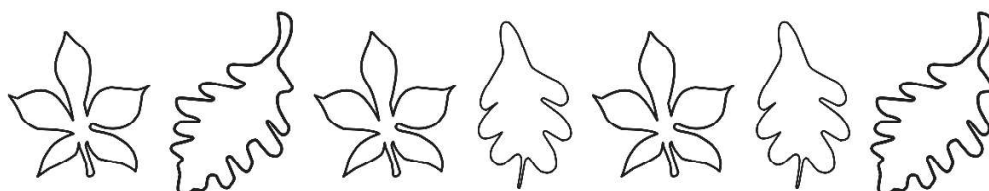
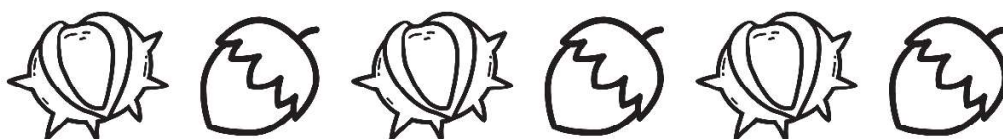

Lisa 4. Tööleht 4.

TÖÖLEHT 4

 MIS ON REAS JÄRGMINE?

 TÕMBA RING ÜMBER.

TÖÖLEHT OLI MINU
JAOKS

Lisa 6. Tööleht 6.

TÖÖLEHT 6

 ARVUTA.

 MESILANE LENDAB MÖÖDA RUUTE , MILLE VASTUS ON 5.

 VIHMAUSS ROOMAB MÖÖDA RUUTE , MILLE VASTUS ON 8.

							
$2 + 3 =$	$1 + 4 =$	$7 - 2 =$	$3 - 2 =$	$10 - 2 =$	$6 + 2 =$	$5 + 3 =$	
$3 + 4 =$	$2 + 2 =$	$6 - 1 =$	$5 + 5 =$	$9 - 1 =$	$8 - 3 =$	$4 + 6 =$	
$6 - 4 =$	$3 + 2 =$	$0 + 5 =$	$9 - 2 =$	$4 + 4 =$	$2 - 0 =$	$1 - 1 =$	
$2 + 8 =$	$5 - 0 =$	$8 - 3 =$	$1 + 3 =$	$7 - 3 =$	$6 - 2 =$	$8 - 5 =$	
	$4 + 1 =$	$10 - 5 =$	$8 - 5 =$	$2 + 6 =$	$8 - 0 =$		

MESILANE LEIAB _ _ _ _

SIPELGAS LEIAB _ _ _ _ _

TÖÖLEHT OLI MINU
JAKS

Lisa 7. Tööleht 7.

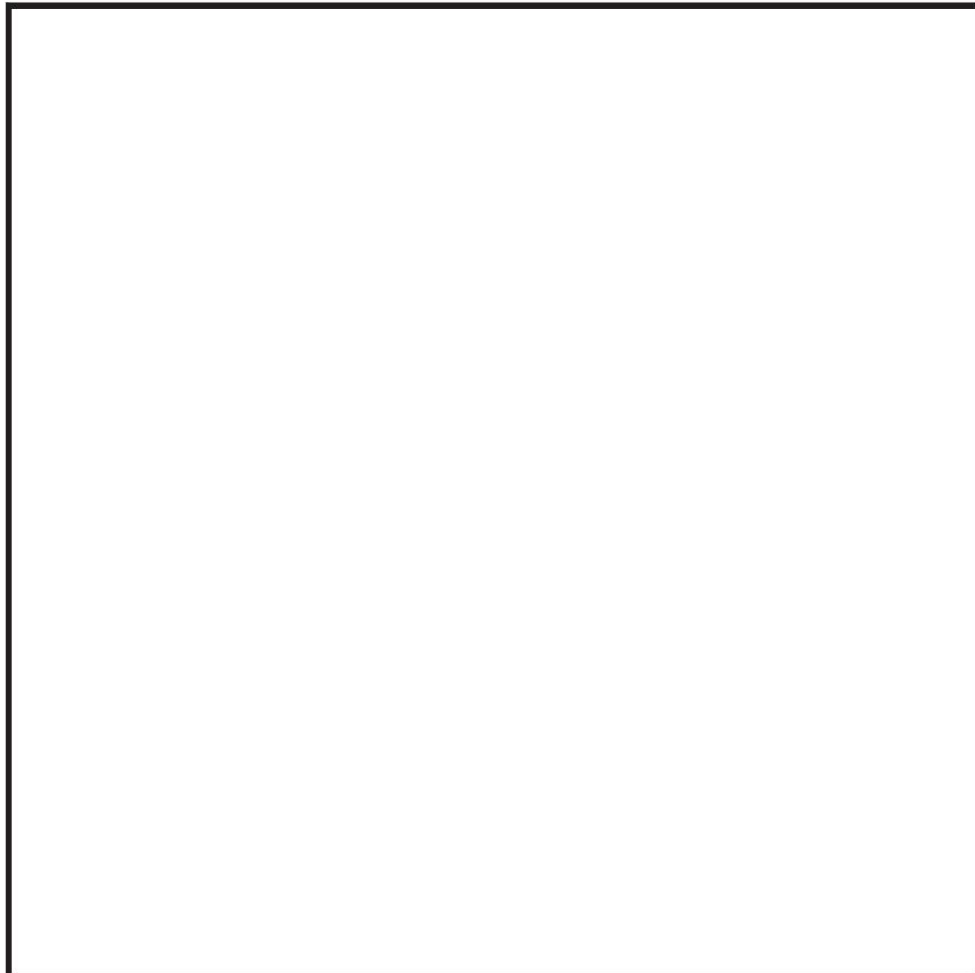
TÖÖLEHT 7

 LOE. JUTUSTA.

OKTOOBER ON KÜLM JA VÄRVIKIREV.
PUULEHED LANGEVAD MAHA.
RÄNDLINNUD LENDAVID ÄRA.
SÜGISKUU ON VIHMANE.

 LÕIKA LÕIKELEHT PILDITÜKIS VÄLJA.

 LEIA ÕIGE KOHT. KLEEBI.

 VÄRVI PILT JA KOOSTA JUTT.

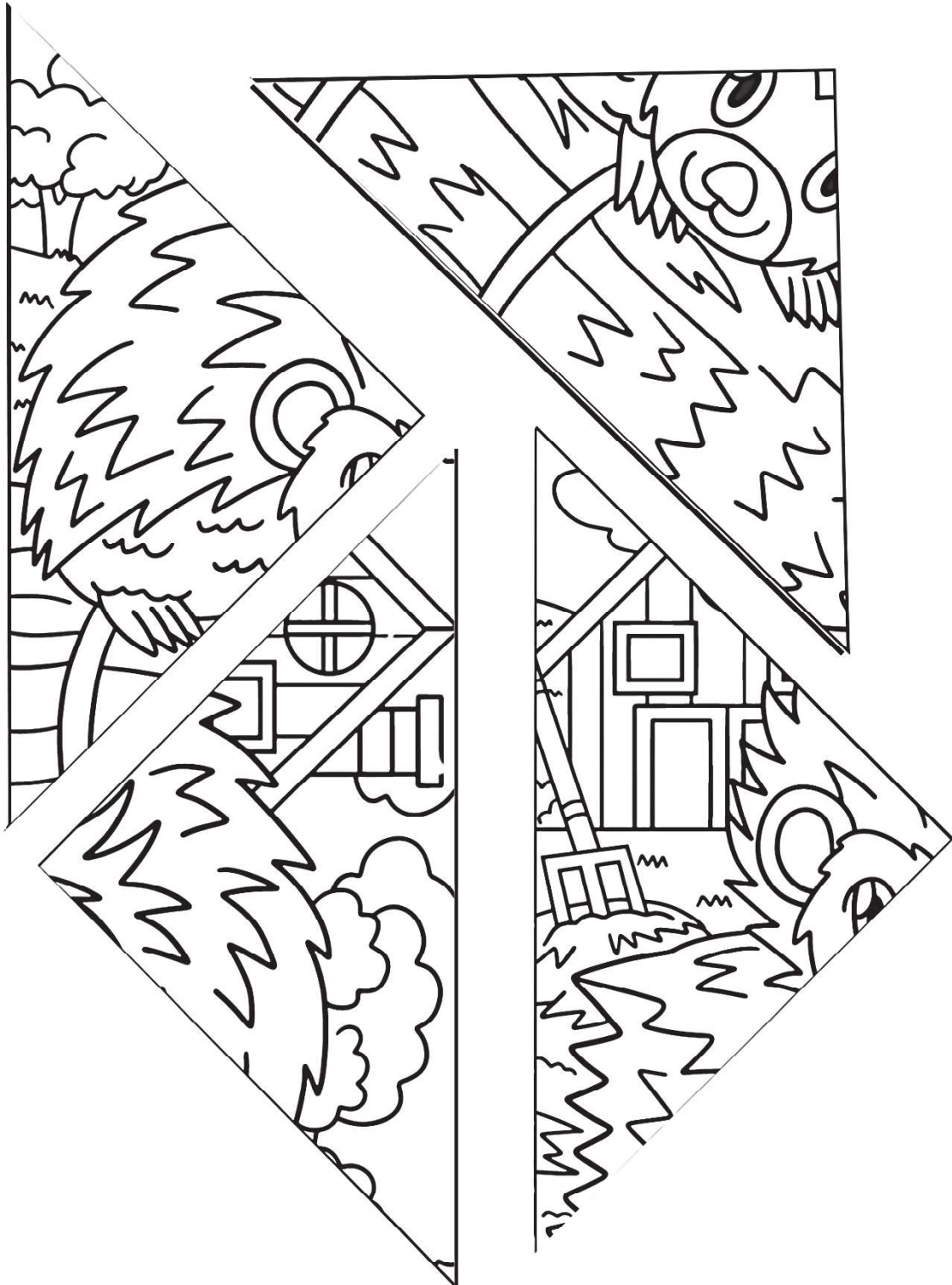
TÖÖLEHT OLI MINU
JAKS

Lisa 8. Lisatööleht 7.

LÕIKELEHT

LISATÖÖLEHT 7

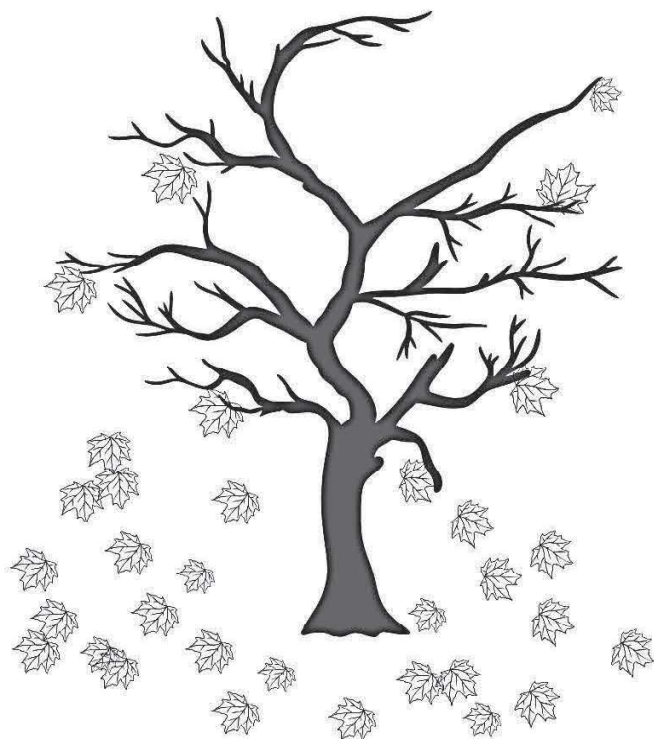
 LOE. JUTUSTA.

NOVEMBRIKUUS PUHUB KÕVA TUUL.
PÄIKE EI PAISTA ENAM KIRKALT.
ÖÖD ON PIKAD JA PÄEVAD ON LÜHIKESED.

 LOE.

 VÄRVI PILT TEKSTI PÕHJAL.

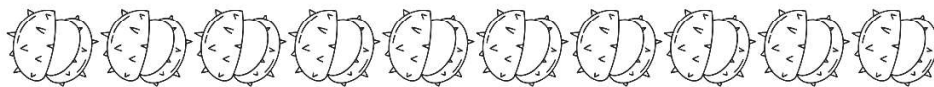
SÜGIS ON KÄES!
SÜGISEL LÄHEVAD PUUDE LEHED PUNASEKS, KOLLASEKS JA ORANŽIKS.
KUI PUHUB KÕVA TUUL, NAD LANGEVAD MAHA.
MAAS ON VÄRVILISED PUULEHED.
PUUD ON RAAGUS.

TÖÖLEHT OLI MINU
JAOKS

 ARVUTA KASTANIMUNADE ABIL.

$1+1=$

$2+8=$

$9-2=$

$1+9=$

$5-4=$

$6+4=$

$7-2=$

$1+6=$

$3-1=$

$6+2=$

$9-0=$

$8-3=$

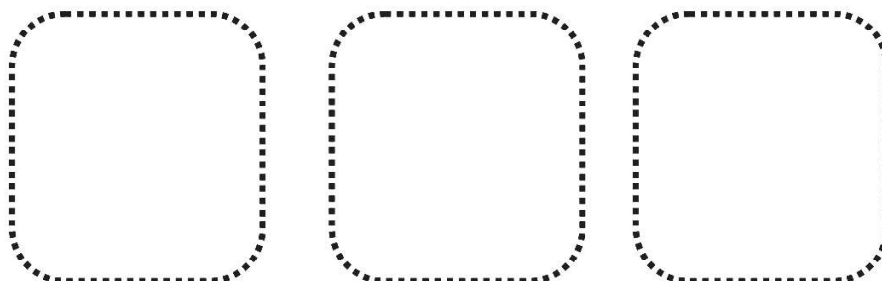
$8-3=$

$3+2=$

$1+7=$

 MOODUSTA KASTANIMUNAST KUJUNDEID.

 JOONISTA OMA KASTANIMUNADEST KUJUNDID RUUTU.

 KASUTADES TAMMETÖRUSID JA KASTANIMUNE MEISTERDA
METSLOOMI.

TÖÖLEHT OLI MINU
JAKS

Lisa 11. Tööleht 10.

TÖÖLEHT 10

LOE. JUTUSTA.

TALV TOOB KAASA KÜLMAD ILMAD.
SAJAB LUND.
PUUD ON RAAGUS.
ÕUES ON ILUSAD LUMEHANGED.
LAPSED KELGUTAVAD, SUUSATAVAD JA UISUTAVAD..

VALI LAUSELE ÕIGE LÕPP. TEE RING ÜMBER.

TALVEL ÕUES ON	SOE	KÜLM
TALVEL SAJAB	VIHMA	LUND
TALVEL LAPSED	UJUVAD	SUUSATAVAD.

MIDA LAPSED TALVEL TEEVAD ? KIRJUTA.

TALVEL LAPSED _____ ,
_____ , _____ .

JOONISTA, MIDA LAPSED TALVEL TEEVAD.

--	--	--

TÖÖLEHT OLI MINU
JAKS

LEIA SÖNAD JA SAAD TEADA TALVEKUUD.

RSTEEBMED

NRAAUJA

REVARBEU

TALVEKUUD ON _____ ,

_____ , _____.

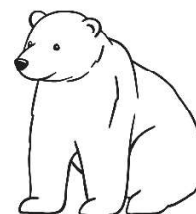

LOE. JUTUSTA.

EESTI METSADES ELAVAD LINNUD JA LOOMAD.
NAD ON KOHANENUD TALVEILMAGA JA NAD EI KARDA KÜLMA.
LOOMADEL ON PAKS TALVEKARV.
KARUD, SIILID, MÄGRADJA KÄHRIKUD VARUVAD TOITU
RASVANA NAHA ALLA.

ÜHENDA PILT JA SÖNA.

MÄGER

KARU

KÄHRIK

SIIL

VÄRVI.

TÖÖLEHT OLI MINU
JAOKS

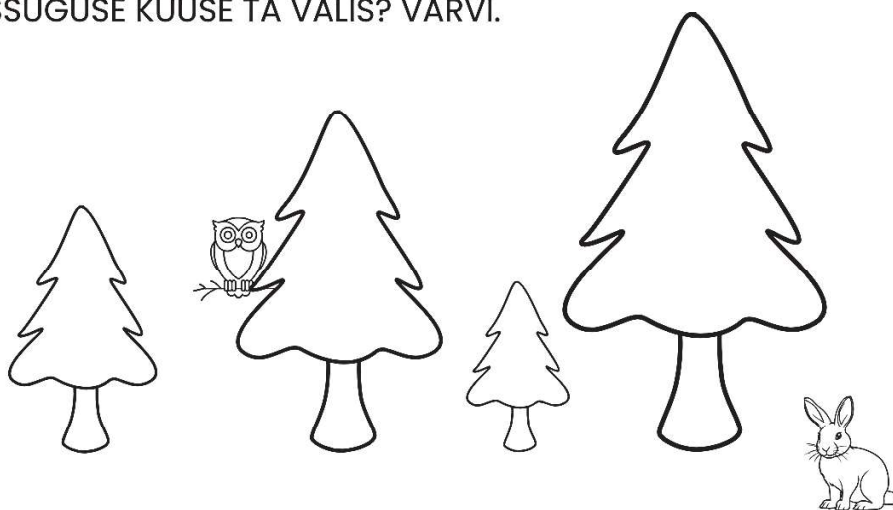

LOE JA LAHENDA.

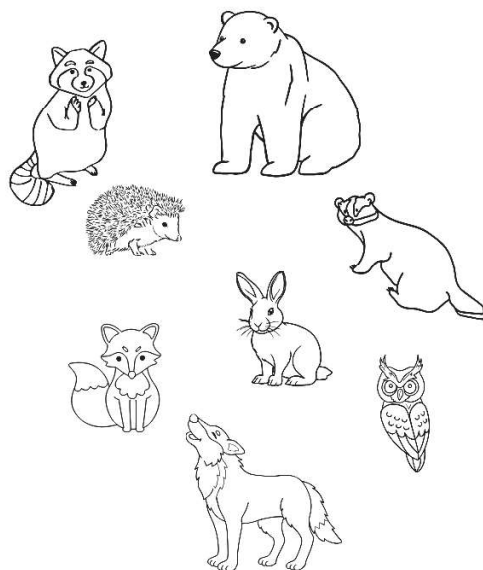
JÄNES PEITIS END KUUSE ALLA. SEE KUUSK EI OLE KÕIGE KÕRGEM EGA KÕIGE MADALAM. TA EI PEITNUD END KUUSE ALLA, MILLEL ISTUB ÖÖKULL.

MISSUGUSE KUUSE TA VALIS? VÄRVI.

LAHENDA SÕNARÄGASTIK.

H	J	H	G	Q	V	O	M	B	H
W	Ä	I	S	A	Q	X	G	D	T
C	N	A	Ö	Ö	K	U	L	L	Z
N	E	G	R	Z	J	Q	T	N	T
F	S	H	R	E	B	A	N	E	R
G	A	M	E	H	S	Z	C	V	U
U	K	Ä	H	R	I	K	H	B	Y
S	A	G	H	R	I	V	U	T	F
D	R	E	M	R	L	X	N	O	W
S	U	R	J	F	V	P	T	M	Z

TÖÖLEHT OLI MINU
JAKS

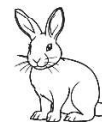
VÖRDLE (>/</=).

10	5	0	0	2	5
7	12	6	10	1	3
3	3	11	9	8	6
9	8	4	4	15	15
14	15	13	11	12	10

LOE. LAHENDA.

SIILIL ON KÜMMME KÄBI.
 JÄNESEL ON KAHE KÄBI VÖRRA VÄHEM.
 MITU KÄBI ON JÄNESEL?

_____

VASTUS: _____

LAHENDA RISTSÕNA.

A crossword puzzle grid with five numbered starting points for words:

- 1: Horizontal word starting at the top left.
- 2: Vertical word starting at the top right of the first row.
- 3: Horizontal word starting in the middle row.
- 4: Horizontal word starting in the middle row, overlapping with word 3.
- 5: Horizontal word starting in the bottom row.

TÖÖLEHT OLI MINU
 JAOKS

Lisa 15. Tööleht 14.

TÖÖLEHT 14

ARVUTA.

KATI LÄKS ÕUE.

KATI LÄKS MÖÖDA TEED, MILLE VASTUS ON 30.

KAS TA EHITAS LUMEMEMME VÕI TEGI LUMEINGLI?

$30 + 40 =$	$100 - 40 =$	$50 + 50 =$	$10 + 20 =$	$80 - 20 =$	$60 + 30 =$	$70 + 20 =$
$20 + 30 =$	$80 - 20 =$	$90 - 60 =$	$50 - 20 =$	$40 + 60 =$	$70 + 10 =$	$70 - 30 =$
$50 + 40 =$	$80 + 20 =$	$70 - 40 =$	$50 + 20 =$	$90 - 20 =$	$60 + 40 =$	$80 - 10 =$
$80 + 10 =$	$60 - 30 =$	$90 + 10 =$	$100 - 90 =$	$40 + 60 =$	$50 - 10 =$	$20 + 80 =$
$80 - 30 =$	$100 - 70 =$		$60 + 40 =$		$30 + 70 =$	$60 - 50 =$

MIDA KATI ÕUES TEGI ? KATI _____ .

TÖÖLEHT OLI MINU
JAKS

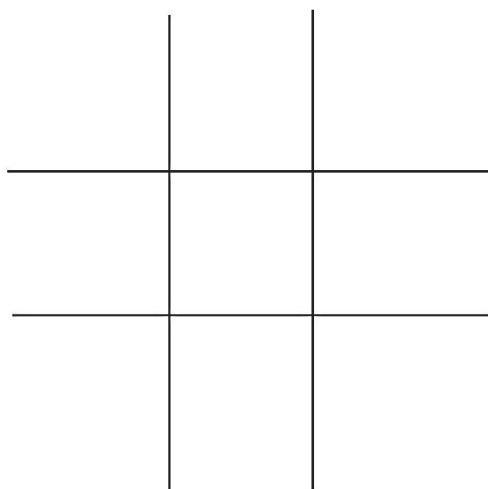
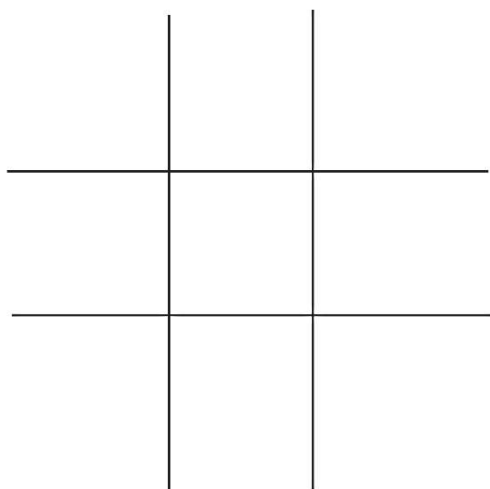
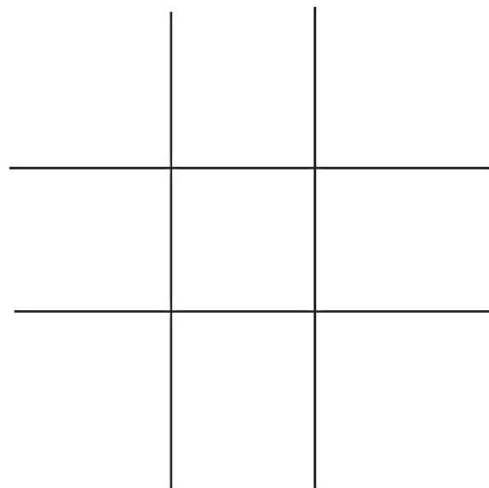
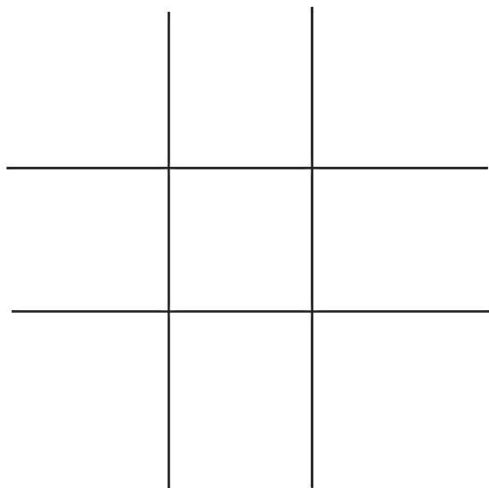

LÕPETA MUSTRID.

MÄNGI TRIPS-TRAPS-TRULLI.

(KASUTA EELMISE HARJUTUSE MUSTREID)

TÖÖLEHT OLI MINU
JAKS

MÕÕDA JALAJÄLG.

TEE JALAJÄLG LUME PEALE.
MÕÕDA OMA JALAJÄLJE SUURUS.
KASUTA JOONLAUDA!

MINU JALAJÄLJE SUURUS ON _____ CM .

MÕÕDA OMA KLASSIKAASLASE JALAJÄLGE.

TEMA NIMI ON _____
KLASSIKAASLASE JALAJÄLJE SUURUS ON _____ CM .

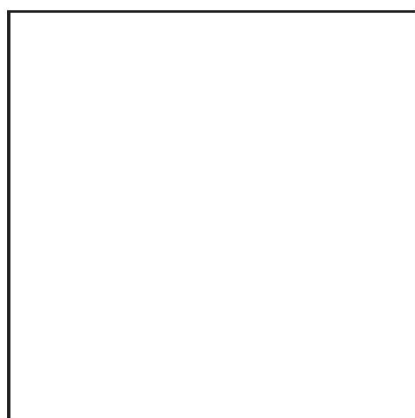

VÖRDLE TEIE JALAJÄLGEDE SUURUST (SUUREM/VÄIKSEM).

MINU JALAJÄLG ON _____ KUI _____ .
_____ JALAJÄLG ON _____ KUI MINU OMA.

JOONISTA OMA JALAJÄLJED.

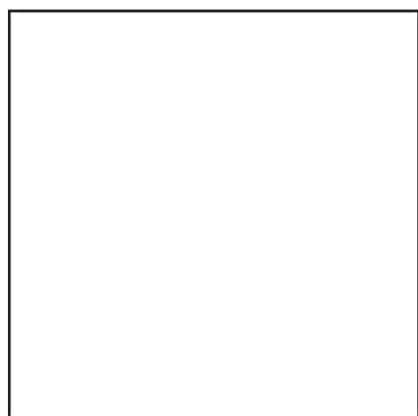

TÖÖLEHT OLI MINU
JAOKS

JOONISTA LUMEMEMM. VÄRVI.

TEE ÕUES OMA LUMEMEMM.
VÄRVI GUAŠŠVÄRVIDEGA.

TÖÖLEHT OLI MINU
JAKS

 LOE. JUTUSTA.

KEVADEL MUUTUB ILM SOOJEMAKS.
LUMI SULAB ÄRA.
RÄNDLINNUD LENDAVID TAGASI.
LOODUS ÄRKAB.
LILLED HAKKAVAD ÕITSEMA.

 VALI LAUSELE ÕIGE LÖPP. TEE RING ÜMBER.

KEVADEL ÕUES ON	SOE	KÜLM
LUMI	SULAB ÄRA	ON MAAS
LOODUS	MAGAB	ÄRKAB

 VÖRDLE ARVE. KASUTA MÄRKE > VÕI <.

VALI KAHEST ARVUST SUUREM.
KIRJUTA SELLE JUURES OLEV TÄHT VASTUSESSE.

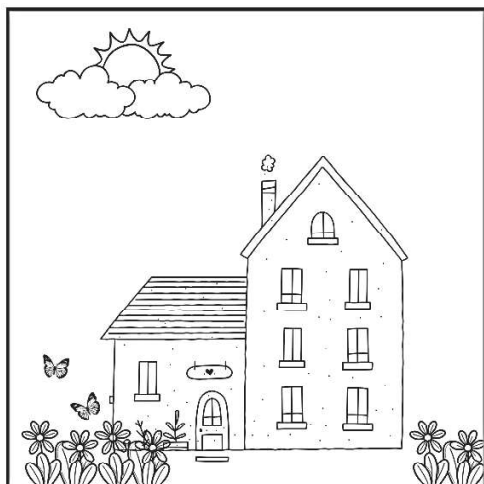
①. M 2 6 K	⑥. K 50 20 R
②. E 9 3 A	⑦. T 40 60 U
③. I 5 8 V	⑧. U 20 10 SS
④. A 10 6 M	⑨. A 10 50 D
⑤. Ä 7 9 D	

①.	②.	③.	④.	⑤.	⑥.	⑦.	⑧.	⑨.
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

TÖÖLEHT OLI MINU
JAOKS

 LEIA 5 ERINEVUST.

 LOE. JUTUSTA.

KEVADEL HAKKAB PÄIKE END PILVE TAGANT JUBA ROHKEM NÄITAMA.

LOODUS ÄRKAB.

ÕUES TOIMUVAD IMELISED MUUTUSED.

ESIMESED KEVADLILLED HAKKAVAD ÕITSEMA: SINILILLED, ÜLASED, PAISELEHED JA NURMENUKUD.

 LAHENDA SÕNARÄGASTIK.

D	O	V	K	I	D	A	C	Z	E
N	B	Y	C	R	M	Ü	P	A	J
B	Y	O	C	S	H	L	P	Q	F
K	E	D	D	F	S	A	Z	F	P
D	B	I	J	R	O	S	F	U	M
P	A	I	S	E	L	E	H	E	D
A	L	Z	T	O	X	D	K	P	U
S	I	N	I	L	I	L	L	E	D
N	U	R	M	E	N	U	K	U	D
I	R	Z	T	E	W	L	A	L	V

 LEIA EELMISEST ÜLESANDEST KEVADLILLEDE NIMETUSED. KIRJUTA NEED.

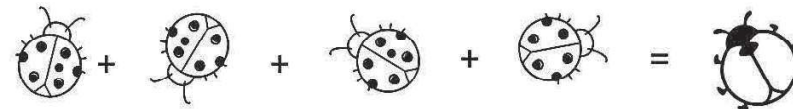
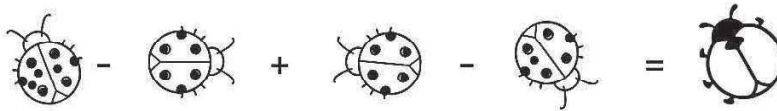
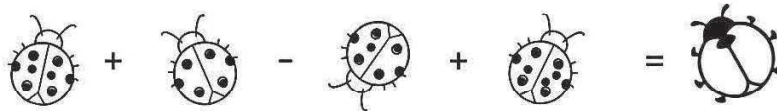

TÖÖLEHT OLI MINU
JAOKS

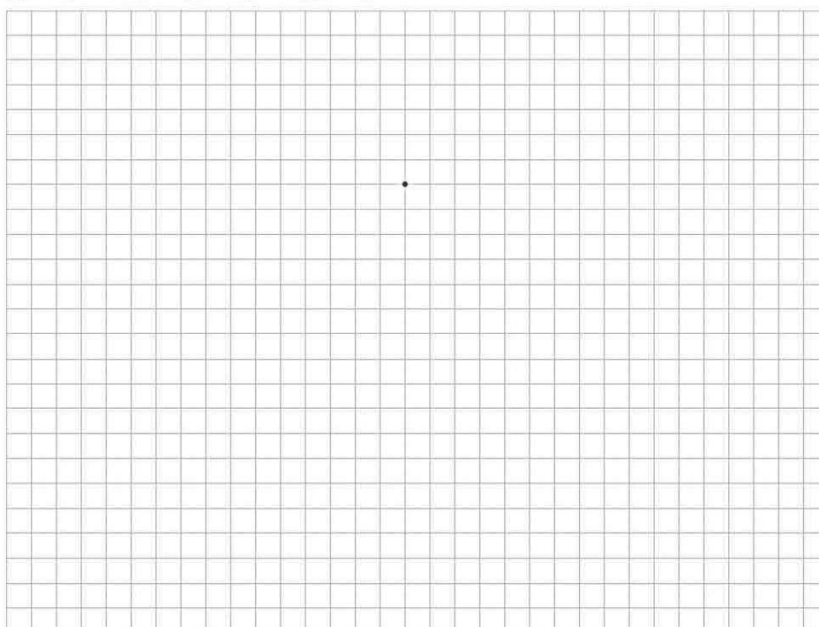

JOONISTA LEPATRIINULE VASTUSEKS ÕIGE ARV TÄPPE.
VÄRVI.

JOONISTA JUHENDI ABIL.

1← 1↑ 1→ 3↓ 8↓ 1← 1↑ 1← 1↑ 1← 4↑ 1→
 1↑ 1→ 1↑ 4→ 1↓ 1→ 1↓ 1→ 4↓ 1← 1↓ 1←
 1↓ 1← 8↑ 3↑ 1→ 1↓ 1←

KES TULI SINULE KÜLLA? _____

LOE.

KUIDAS TEKKISID LEPATRIINULE TÄPID SELGA?

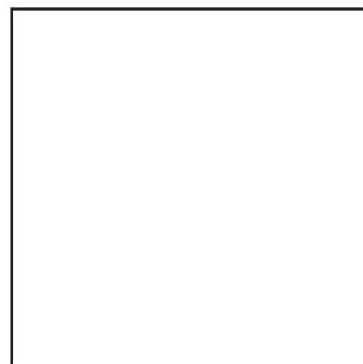
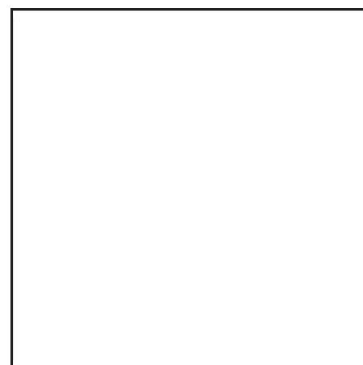
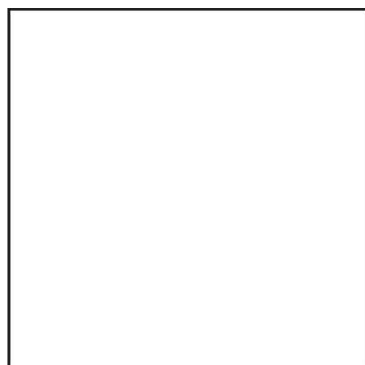
ALEKS KASKNEEM

Lepatriinu oli vanasti laisk ja armastas palju magada, isegi ta tiivad olid ilma täppideta. Kord otsustas ta tõrvaga oma kodus remonti teha. Tõrvaski katuse ära, aga väsis siis ja jäi magama. Katusele tilkus tema tiibadele tõrvatilku. Kui lepatriinu lõpuks ärkas ja pesema läks, ei õnnestunud tal plekke enam ära pesta.

sisukokkuvõtte muinasjuttust töölehe jaoks

JOONISTA JUTT TEKSTI PÕHJAL.

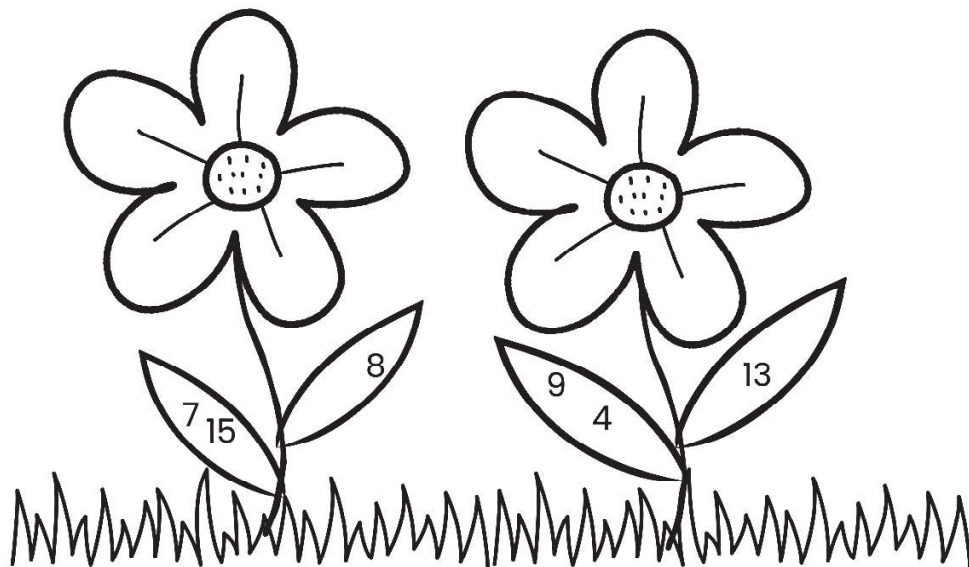

TÖÖLEHT OLI MINU
JAKS

MOODUSTA ANTUD ARVUDEGA 4 TEHET.
VASTUS KIRJUTA LILLE KROONLEHE PEALE.

LAHENDA SALAKIRI.

A D E I K L M P R S T U V Ä

_____ , _____ ,

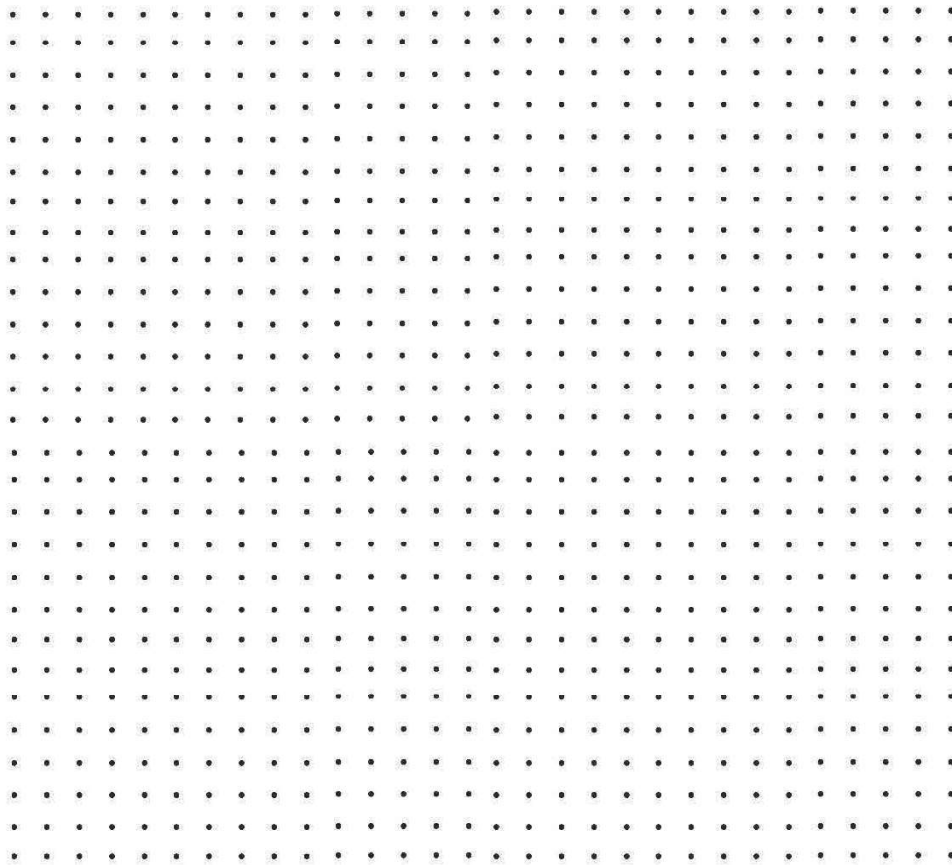
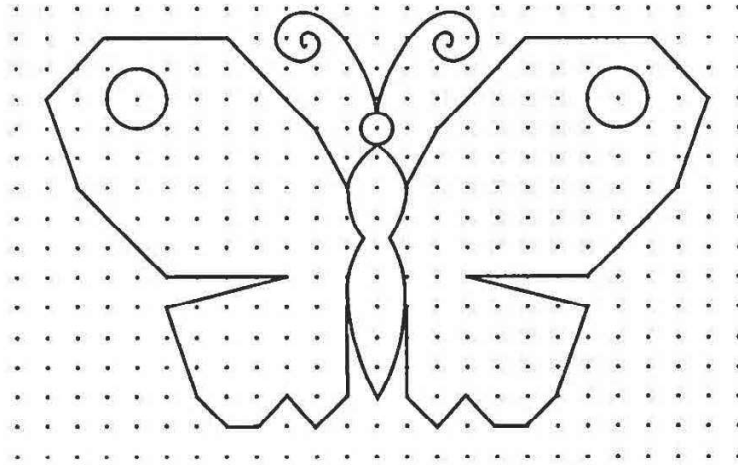
_____ ON _____ .

TÖÖLEHT OLI MINU
JAKS

JOONISTA LIBLIKAS.

Allikas: <https://www.raskraska.com/raskraski/196/44.html>

TÖÖLEHT OLI MINU
JAKS

MILLISED PUUD KASVAVAD NENDES METSADES?
ÜHENDA.

MÄND - MÄNNID

MÄNNIK

KUUSK - KUUSED

KAASIK

KASK - KASED

TAMMIK

TAMM - TAMMED

HAAVIK

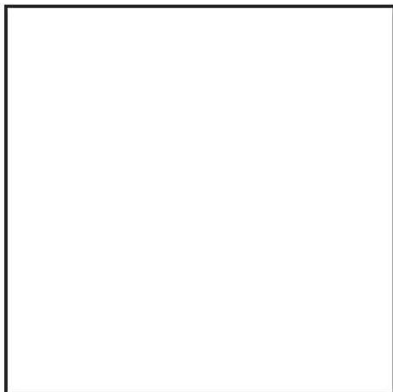
HAAB - HAAVAD

KUUSIK

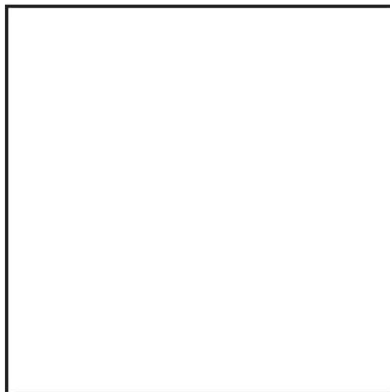

JOONISTA.

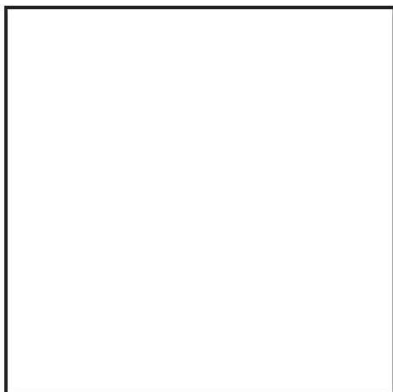
KUUSIK

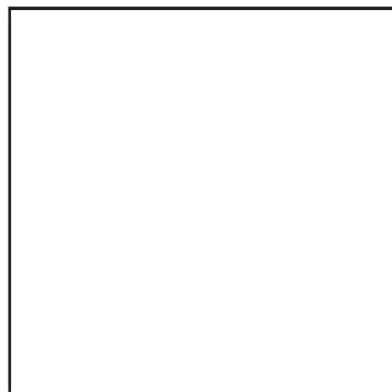
KAASIK

TAMMIK

MÄNNIK

TÖÖLEHT OLI MINU
JAKS

 MÕÕDA MÕÕDULINDIGA PUUTÜVED.

KASE PUUTÜVI ON _____ CM.

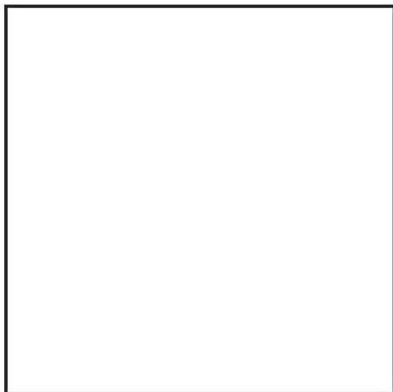
KASTANIPUU PUUTÜVI ON _____ CM.

TAMME PUUTÜVI ON _____ CM.

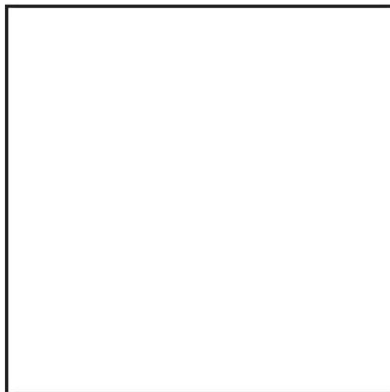
HAAVA PUUTÜVI ON _____ CM.

 JOONISTA PUUTÜVE MUSTER.

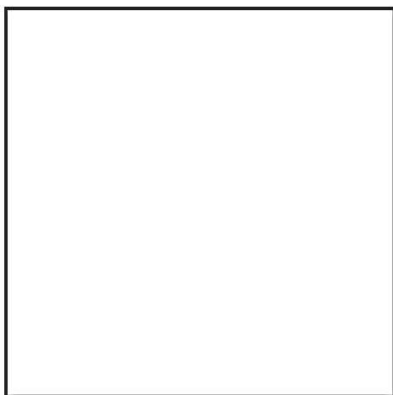
KASK

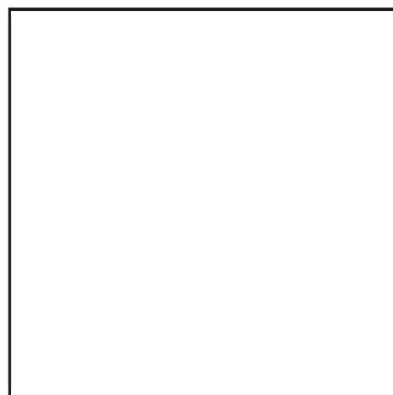
KASTANIPUU

TAMM

HAAB

TÖÖLEHT OLI MINU
JAOKS

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Julia Šalkauskene,

1) annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Üldõpetuse töölehtede komplekt esimese õppeaasta õuesõppeks korraldamiseks“, mille juhendaja on Tiina Kikerpill, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;

2) annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;

3) olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;

4) kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

/allkirjastatud/

28.05.2024